

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

XXV ЗАСЪДАНІЕ, ПОНЕДЪЛНИКЪТЪ, 5 МАЙ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на г-на П. Р. Славейкова. — Начало въ 1 часа и 45 мин. подиръ пладнѣ.)

Председателъ: (Звъни.) Обръщамъ вниманието на депутатитѣ, върху списъка който ще се чете.

Секр. Золотовъ: (Чете списъкътъ на депутатитѣ.)

Въ XXIV засѣдание отсъстваха: Христо Стояновъ, Митр. Мелетий, Петко Горбановъ, Климентъ Бранитский, Даскалъ Тодоръ Райчо Каролевъ. Ст. Стамболовъ Г. Тишевъ, Д-ръ, Браделъ, Г. Кирковъ, Атанасъ Костовъ, Османъ Тютюнжи, Костаки Боюкчуоглу, Василь Попповичъ, Симеонъ Преславски, К. Стопловъ, Д-ръ Радославовъ, Шакиръ Абдуловъ, и Исмаилъ Мустафовъ.

Председателъ: Има писма, които се отнасятъ до списъкътъ на депутатитѣ; ще се прочетатъ.

Секр. Коевъ: (Чете: а) Писмо отъ Г. Герова, Русчукски представителъ, който извѣстява, че по причина на задържаніе и по съвѣта на докторъ ще ся забави още до 6 дена.

б) Писмо отъ Костаки Боюкчуоглу, който извѣстява, че по причина, че е боленъ неможе да участвова въ Събранието и приключавъ свидѣтелство отъ Д-ра Роа.)

Председателъ: Отъ 172 души депутати, 36 сж касирани и остоятъ да се допълнятъ; 17 души, отсъстватъ и присѣстватъ 119 депутати. Има вишегласие и Събранието се счита за отворено. Преди да пристѣпимъ на дневния редъ ще се че-

татъ протоколитѣ.

Секр. Баларевъ: (Чете протоколътъ отъ XXII засѣдание.)

Председателъ: Има ли нѣкой да забѣлжи нѣщо върху четения протоколъ? (Нѣма.) Тогава се счита за приетъ отъ Нар. Събрание.

Сега на дневенъ редъ бѣше, както помиятъ Г-да депутатитѣ отъ завчера, да се чете днесъ законопроектътъ за поборницитѣ, както се поправи и прие. Но понеже Г-на рапортера нѣма днесъ по причина на болестъ, то ще се остави за други пътъ, а на дневенъ редъ е да се чете проектътъ за раздѣленіето на територията, който по причина на печатни погрѣшки се е върналъ да се препечата и за единъ часъ ще го имамъ тука. Той се раздаде завчера, но по причина на казанитѣ погрѣшки, бюрото рѣши да се препечата.

Сега ще се прочетатъ колкото за свѣденіе нѣкои писма до Нар. Събрание.

Секр. Коевъ: (Чете писмо отъ Българскитѣ войводи.)

„До Г-на Председателя на Българското Народно Събрание въ София!

Г-не Председателю!

„Отдолоподписанитѣ идатъ най покорно да Ви помолятъ да благоизволите да представите въ почитаемото Нар. Събрание, слѣдующето:

Въ XVII-то засѣдание отъ Нар. Съборъ отъ

16 Априлий 1880 г. обнародвано въ „Цѣлокупна България“ като невиджамъ нищо да се говори и за Българскитѣ доброволци и войводи, сърдцата ни се свиха, и тъй се принудихме да искажѣмъ болкитѣ си.

Когато още въ робството си се бияхме за обща полза, когато лѣжахме обковани съ окови, или тешко ранени; когато съ геройскитѣ Русски войски бѣхми първоводци; когато съ толкова жертви и трудъ отидохми чакъ до срѣдата на злощастната наша Македония, наше отечество и когато отъ 2 год. на самъ (самъ Богъ знае колко сми се мъчили, живѣли, търпели и страдали). Никой до сега отъ чиновницитѣ или други не е обърналъ внимание както и самитѣ Министри. Може ли да бѣде щото и сега Нар. ни Съборъ да отхвърли прозбата ни и ни остави и за напредъ да окайваами старитѣ си дни въ тяжки мъки и неволи съ многочисленнитѣ ни домочадия.

Г-не Предсѣдателю!

Благоволете да изразите предъ почитаемото ни Нар. Събрание, че всѣгда ще има мъченици, до когато съществуватъ възнаграждения, а щомъ тѣзи послѣднитѣ се прекратятъ и първитѣ ще исчезнатъ.

И тъй увѣрени въ отеческитѣ Ви чувства къмъ сѣко Българско добро, останами въ надѣжда, че заслугитѣ ни ще се зематъ въ внимание и сми най покорни и вѣрни служители.

1-й Български войвода

Дѣдо Ильо Марковъ.

2-й Български войвода

Попъ Коста Трифоновъ Бухски.

3-й Български войвода.

Глигоръ Огняновъ.“

Предсѣдателъ: Това само забѣлѣжвамъ на Народното Събрание, че тѣзи хора сж въ зблуждение. Нар. Събрание не е направило никакво исклучение за тѣхъ, защото и тѣ сж считатъ между поборницитѣ и законътъ не ги исклучава отъ тѣхъ.

Има ли нѣкой да говори върху това нѣщо? (Нѣма.) мислѣхъ, че тѣзи думи сж достаточни колкото за обяснение.

Секр. Коевъ: (Чете.) Телеграмма отъ Раховскитѣ опълченци.

„Предсѣдателю на Нар. Събрание
Славейкову София.

Съ неисказана радостъ посрѣщаами слуховѣтъ отъ Нар. Събрание къмъ насъ опълченицитѣ, които искате да наградите. Вѣрвами, че сѣки единъ опълченецъ ще бѣде повѣче благодаренъ да му се отстъпи поне 10 стѣжки вакуфско мѣсто за дюкянъ или къща, отъ колкото грамотниятъ да е въ служба, а ранениятъ неграмотенъ да е стражаръ или разсилникъ. Всичка надѣжда оставами на благого рас-

положение на Г-да Нар. представители.

Примете приличнитѣ поздравления въобще отъ Раховскитѣ опълченци и не забравяйте заслугитѣ на опълченцитѣ.

Раховски опълченци.“

Предсѣдателъ: Тѣзи телеграмма, разумѣва се, ще се земе въ внимание отъ министерството, на което се вазлагатъ сички други грижи за подобни работи.

Секр. Коевъ: (Чете.) Телеграмма отъ Османъ-Пазаръ № 15 отъ 3/II

„София“

До Предсѣдателя на Нар. Събрание.

Силно се поразихми отъ извѣстието, че нашия Окрѣжъ ще стане Околия. Това предложение, ако се постанови, ще е страшно убийство за насъ, една шена Българи между 30.000 Турци. При Окрѣжно управление и войска злодѣйцитѣ върлуватъ въ голѣмъ размѣръ и жителитѣ поддѣжатъ на ежедневни нещастия, а колко повече ако останемъ Околия.

Молимъ въ името на правдата, представете грозното ни положение предъ почитаемото Нар. Събрание и постарайте се да запазите поражението на насъ нещастнитѣ, за която цѣль пращаме нарочно двѣ лица отъ града ни за разяснение.

За гражданитѣ

Общински Кметъ

Байко Томовъ.“

Предсѣдателъ: Азъ считамъ за излишно да отговарямъ на това, додѣто не се рѣши работата. Това се чете сега колкото за свѣденіе.

Секр. Коевъ: (Чете.) Телеграмма отъ Балчикъ № 12 отъ 3/II

София

Г-ну Предсѣдателю на Нар. Събрание.

Жителитѣ на Балчикъ и Окрѣжието дълбоко паясърбени отъ печалното за нашия край извѣстие, че Балчикъ щялъ да се направи отъ Окрѣженъ на Околийски градъ, зависимъ отъ Пазарджикъ, покорно молимъ Нар. Събрание да благоволи да не испуща изъ видъ, че Балчикъ, Българската Браила, ще изгуби свѣсѣмъ търговското си значение и свършено се опропаства. Търговцитѣ ще се изселятъ въ Румъния, слѣдователно жителитѣ отъ Пазарджикско, Балчикско и Силистренско ще се принудятъ да носятъ хранитѣ си за проданъ въ Манкаля и Кюстенджа

За населението

Балчикски Кметъ Учормански.

Мин. Каравеловъ: Споредъ тая Телеграмма, човекъ може да помисли, че сичкитѣ храни се ядатъ отъ Окр. Началници. Това нетрѣба да се зима въ внимание.

Секр. Коевъ: (Чеге.) Телграма отъ Берковица № 4 отъ 1/V.

София.

Председателю на Нар. Събрание.

Извѣстието, че по министерскій законопроектъ Берковскій Окръгъ се смалва на Околия и присъединява до Ломскій Окръгъ, произведе силно смущение въ града и Окръга. Това измѣнение го глѣдаме като несправедливо и твърдѣ врѣдително за града и Окръга, който многолюдното си и положението заслужава да остане и за напредъ самостоятеленъ Окръгъ. По сѣщитѣ причини и при Турското правителство Берковица е билъ важенъ административенъ центръ, желанието на населението е да види мѣстото да процъвтѣва правствено и економически, а не да отива назадъ и къмъ разорение. За това молимъ Нар. Събрание да уважи заявлението ни, което се основава на правдата и да съхрани Административната цѣлостъ на Берковскій Окръгъ.

За града и Окръга.

Кметъ Х. Петаръ.

Председателъ Табаковъ.

Председателъ: Сѣщо има и отъ Враца.

Грънчаровъ: Въ едно отъ миналитѣ събрания подигнахъ въпросъ за Дубнишката граница и тогава остана споредъ желанието на Народ. Събрание да напишѣ интерпелация. Ако желае Народ. Събрание да разглѣда това запитване; азъ го напишахъ.

Председателъ: Желаетъ ли Народ. Събрание да се прочете тѣзи интерпелация?

М-ръ Цанковъ: Тѣзи интерпелация, когато е станала въ Събранието, азъ не бѣхъ тукъ; ако ми се съобщи писмено, тогава ще отговоря.

Грънчаровъ: Тогава ми се и каза да я направя писмено и азъ я направихъ.

Председателъ: Желаетъ ли Народ. Събрание да се прочете? (Желаетъ.)

Грънчаровъ: (Чете я.)

До г-на Министра на Външнитѣ работи

Запитване.

Пограничната линия между Княжеството ни и Турция при Дубнишкий окръгъ, споредъ Берлинскій договоръ, минува презъ планината Воденичица и слиза при сливането на рѣкитѣ Струма и Рилица; отъ тамъ върви по най късѣ пътъ да стигне върха Китка въ Голѣма Планина, при границитѣ на Дубнишкий и Кюстендилскій окръзи. Пограничната коммисия прѣзъ миналата 1879 год. окончателно не се произнесе за тѣзи погранична линия и остави селата: Бистрица, Вучино, Дръново, Клисурса, Логодажъ, и Кръденево отъ Джу-

майски окръгъ и селото Лисия отъ Дубнишкий окръгъ за неутрални и рѣши, щото Турскитѣ войски да непреминуваатъ по пататъкъ отъ селото Селище Джумайски окръгъ. Обаче слѣдъ заминуванието на пограничната коммисия, Турскитѣ войски завзѣха всичкитѣ горѣ спомянхитѣ села, които и до днесъ се намиратъ подъ управлението на Турскитѣ власти въ гр. Джумая.

Като незная на кое основание е станало това завземане на горѣ-спомянхитѣ села отъ страна на Турското правителство, то питамъ г-на Министра на Външнитѣ работи: Знае ли той на какво основание е станало това завземане и, ако е станало чисто своеволно отъ страна на Турското Правителство и противъ указанията на Берлинскій договоръ, ще ли вземе нѣкакви мѣрки за поправлението на тѣзъ граница, съгласно съ постановленията на Берлинскій договоръ?

Представителъ Хр. С. Грънчаровъ.

Гр. София, 5 Май 1880 год.

М-ръ Цанковъ: Освѣтъ това запитване има оплаквания отъ много погранични мѣста било на Румъния, Сърбия или Турция. Азъ потърсихъ въ архивитѣ, за да намѣря протоколитѣ на международната коммисия и картитѣ; но тѣзи карта и тѣзи протоколи не сѣ още официално съобщени на Българското правителство. Българското правителство, колкото за границитѣ, знае само отъ слухове. За туй азъ писахъ да ни се съобщи отъ оная държава, която ги държи, да ни се даде и карта, за да знаемъ границитѣ на страната отъ къмъ Румъния Сърбия и Турция. Но защото още нѣмаме тѣзи нѣща, то не можемъ да се произнесемъ; а щомъ получимъ карта, тогава мѣстата, които сѣ завзети отъ чужди правителства, ще ги искаме, защото имаме право да ги земемъ.

Грънчаровъ: Тѣзи мѣста въ Дубнишкий окръгъ бѣха подъ управлението на Княжеството. Коммисиата ги остави неутрални, да се не завзематъ нито отъ Княжеството нито отъ Турска войска. Какъ се е комисията произнесла окончателно, некая; но Турцитѣ навлѣзоха тамъ и завзеха тѣзи мѣста. Тѣ сѣ напр. Лисава отъ Фролошъ една махала и др.

Председателъ: Азъ мисля, че трѣба да сме задоволни отъ отговора на г-на Министра; защото сега не може да се каже нищо повече, когато се не знае положително.

Сега ще пристѣпимъ къмъ доклада, при всичко че не е дошелъ отъ печатницата; но азъ мисля, че може да се забѣлѣжи, това що е събранието.

Кв. Маноловъ: Послѣ 6 или 7 минути, докладътъ ще дойде отъ печатницата.

Докл. Икономовъ: (Чете.)

ДОКЛАДЪ.

на комисията за разглеждане законопроекта за административното дѣленіе на територията въ Княжеството.

Г-да Представители!

Преди да са заеме съ разглеждането на законопроекта за административното дѣленіе на територията въ Княжеството, избранната отъ Васъ комисия трѣбуваше да разрѣши слѣдующитѣ два въпроса, отъ които зависеше не само по наташното нейно работение, нѣ и възможността да се влѣзе въ разглеждане на законопроекта.

Първий отъ тѣзи въпроси бѣше: имамъ ли силни и достатѣчни побуждения да пристѣпимъ къмъ коренно административно раздѣленіе на територията въ смисълъ на законопроекта, предложенъ отъ Г-на министра на Вѣтрѣшитѣ дѣла; а вторий възможно ли е да се пристѣпимъ къмъ това дѣленіе сега немедленно.

Подиръ зрѣло обсъждане комисията разрѣши първий въпросъ положително, а на вторий даде отрицателенъ отговоръ.

— Комисията намѣри, че основанията да се раздѣли територията на ново въ административно отношение сѣ толкова важни и силни, щото новото раздѣленіе непременно би трѣбало да се приеме и изпълни.

По главнитѣ отъ тѣзи основания комисията счита за дължностъ да приведе тука въ доклада си. Най напредъ, новото раздѣленіе територията на общини, околии и окрѣзи се предписва отъ конституцията, а на всѣкого е извѣстно, че предписаната и распорѣжданията на Конституцията сѣ не само най-обязателнитѣ за всѣкого отъ насъ, но и най-неотлагаемитѣ за изпълнение. Само това основание е достатѣчно да накара всѣки насъ да приемемъ новото дѣленіе на територията. Нѣ освѣтъ него за това има и други не отъ малка важностъ причини и съображения.

Като се помни началото, че най-доброто управление не е онова, което е най-ефтино, а онова, което въ най-кратко време и съ най-малко расходи отъ страна на нуждающитѣ се удовлетворява нуждитѣ на жителитѣ, то и дума не може да бѣде, че територията на нашето отечество трѣба да бѣде раздѣлена административно така, щото на населението да се дадѣтъ всѣкиѣ възможни олеснения за сношенята му съ властитѣ и да се избавятъ жителитѣ отъ нуждата да губятъ дни и пари, за да прибѣгватъ къмъ отдалечени центрове било то по дѣла на управленіето и на финанситѣ, било по дѣла на правосъдието. Раздѣленіето на околии дава възможностъ да се образуватъ административни и сѣдебни центрове, колкото се може по близу до всѣкиѣ части на населението и да се дадѣтъ на послѣдното всѣкиѣ улеснения, които трѣба непременно то да има.

Единъ повърхностенъ погледъ върху съществуващото административно дѣленіе въ нашето отечество ще убѣди съкиго отъ насъ, че туй дѣленіе не е ни естествено, ни цѣлѣсообразно, защото то не е обръщало внимание ни на топографическитѣ условия на мѣстата, ни на поминѣка на населението, ни на отстоянието на подчиненитѣ села отъ центроветѣ. При досегашното раздѣленіе сѣ се земали въ внимание всѣки други съображения, само удобствата и интереситѣ на населението не. Ако не щемъ да считаме народа и за напредъ само за оръдіе на правителството и на правителствениѣ интереси, ний трѣба да дадемъ на

земата таквози административно дѣленіе, което най-много и най-добрѣ би отговаряло на интереситѣ на народа.

Самитѣ интереси на управленіето, добрѣ-разбранитѣ интереси като изискватъ отъ правителството да бѣде то въ по тѣсни и близки сношения съ населението, новото административно дѣленіе съ еднаква сила се налага и на правителството. При доброто ново раздѣленіе правителството ще може не само скоро и точно да знае положението и на най-малката частъ отъ населението, нѣ и да преподава въ най-късо време и точенъ смисълъ своитѣ распорѣждания и заповѣди. Най послѣ за насъ, Българетѣ отъ Княжеството, е важенъ примѣра и на нашитѣ брати отъ Бѣлкана. Едногодишниятъ опитъ доказва, че административното раздѣленіе на Южна България не е отъ най-несполучитѣ. Населението е задоволено отъ това раздѣленіе и дѣлата на управленіето вървятъ доста бистро и удовлетворително. Да имаме сходно административно дѣленіе съ братската намъ Область е необходимо не само по това, че туй дѣленіе се е показало на практика добро, нѣ и по това, че при осществленията на нашитѣ надѣжди за присѣдинение ний ще имамъ по малко разстройства и преустройства да посрѣбимъ и претърпимъ.

На основание на всѣкиѣ тѣзи съображения комисията намѣри за необходимо да се пристѣпимъ къмъ новото административно раздѣленіе на територията, като се приеме таквози коренно раздѣленіе, което дѣйствително да отговаря на горѣизложенитѣ нужди и съображения. Нѣ тукъ се представи вторий отъ горѣпоставенитѣ въпроси и накара комисията да се вдаде въ дълги и разнообразни разсѣждения и разсѣждания—възможно ли е да се пристѣпимъ сега немедленно къмъ осществяването на туй коренно цѣлѣсообразно дѣленіе и имали за сега всѣкиѣ нужни за таково важно дѣло свѣдения и материали, или по добрѣ ще бѣде да се отложи дѣленіето за още нѣколко време до пълното му изучаване и дотѣмване на нужнитѣ, и недостающитѣ за окончателното му рѣшеніе свѣдения.

Като разгледа наличний материалъ по дѣлото, комисията го намѣри твърдѣ недостатѣченъ и на това основание рѣши да молѣ почитаемото Събрание да отложи въпроса за окончателното дѣленіе на територията до идущата сесия на Събранието, когато въпроса се освѣтли по добрѣ и се даде възможностъ да се разрѣши той повече удовлетворително и съгласно съ дѣйствителнитѣ нужди на страната.

За сега свѣденията по топографията, по поминѣка и по желанията на населението въ разнитѣ части на отечеството ни сѣ тѣй слаби, щото голѣма самонадѣаностъ щѣше да бѣде отъ наша страна, ако пристѣпихмъ да рѣшимъ такъвъ важенъ въпросъ съ такива слаби данни въ рѣцѣтъ. Въ опредѣленіето на границитѣ на околитѣ и окрѣжитѣ въ назначеніето на новитѣ околии на центрове, и въ други нѣкои части на въпроса, ний бихме направили по недостатѣчно и основателни свѣдения, може бити, таквизи неволни грѣшки, които бихъ злѣпрепорѣчили доброто дѣло предъ народа.

Самий законопроектъ на Министерството въ своя 4-ий чл. признава, че пространството, границитѣ и числото на околийтѣ и окрѣжитѣ, за сега може да се опредѣлятъ само временно. Но ако възможностъ нѣма сега да се направи нѣщо по пълно и по съвършено, то защо да прибѣгваме до врѣменно дѣленіе, което по сѣгнѣ съ значителнитѣ си измѣнения и исправления ще докара на правителството, на народа и на Народ. Събрание повече главоболія и трудъ? — Защо да се учреждаватъ днесъ нови окрѣзи, околии и околийни управления и да имъ се при-

вързватъ села, когато подиръ 4—5 мѣсеца всичко това може да се преустроява, не само на основание на събраниятѣ нови свѣдѣния и на изявенитѣ желанія отъ населението, но и въ слѣдствие трѣбваніята на приетитѣ закони за общинското самоуправление и за мѣстнитѣ представителни учрѣждения като Окръжни Съвѣти и др.

По основание на горѣизложеното и спорѣдъ мнѣнието на нѣкои отъ Министритѣ и особено на Г. Министра на финанситѣ, който изказа мнѣние че немедленно коренно дѣленіе на територията, би докарало побърквания и помайвания въ събираніето на правителственитѣ доходи, комисията намѣри за нужно, да помоли Народ. Събрание да отложи разглежданіето на представенитѣ законопроекты и да препоръчи на Министерството при повторното представление на проекта да се обърне внимание на доложено казанитѣ мнѣния на комисията ако Народ. Събрание намира тѣзи мнѣния умѣстни и справедливи.

Комисията мисли, че въ дѣленіето на територията и въ образованіето на околнитѣ, Министерството би могло да се ръководи отъ правилата:

а) че за пълно улеснение на населението въ всѣка околия трѣбало би да има не само околийско управление и мировой съдия, нѣ и ковчежничество и земледѣлческа каса. Безъ тѣзи учрѣждения и образованіето на околнитѣ немогло би да има ни смисълъ ни оправданіе.

б) че населението въ околията не трѣбало би да надмиснова цифрата отъ 25 до 40 хиляди жители.

Комисията е още на мнѣние, щото окръжитѣ и околнитѣ да би се дѣлили на първостепенни и второстепенни, както е показано и въ предложенитѣ отъ министерството Законопроектъ. Основание за таквон дѣленіе комисията намира въ нееднаквитѣ условия за живѣние и дѣятелностъ въ един или други градища на Княжеството. — Друга дѣятелностъ и други способности ще се искатъ отъ околийскитѣ и окръжни началници въ Варна, Русчукъ и София, други отъ началницитѣ въ Кюстендилъ, Плевенъ и др. Впрочемъ дѣленіето на първостепенни и второстепенни окръзи и околии ще има за основание не нѣкаква разлика въ служебнитѣ права и властѣта на началницитѣ, а въ щатовеѣта на служащитѣ.

Таквон е мнѣнието на комисията върху законопроекта на министерството за административното дѣленіе на територията въ Княжеството. — Пристъпваме къмъ излаганіето на други редъ мнѣния, които комисията си позволява да предложи на одобрение на Народното Събрание и които са касаѣтъ до нѣкакви си необходими измѣненія въ съществуващото днесъ дѣленіе на страната.

Като зема въ внимание ясни и точни смисълъ на Конституцията, която не приема и не признава Губернаторства, комисията е на мнѣние Губернаторствата да се упрънятъ немедленно както въ изпълнение на предписаніята на Конституцията, тъй и за съществуваніето на сумитѣ, които сега отиватъ за поддръжаніе на тѣзи учрѣждения.

Нѣ съ упраздненіето на Губернаторствата, министерството като ще бѣде длъжно да почне да държи пряки сношения съ — окръжитѣ управления, които по многочисленостѣта си ще утрунатъ министерството съ работа и ще докаратъ помайвания въ работитѣ вслѣдствие на невъзможността да се отговаря скоро и на врѣме на всѣка бумага, то комисията намира за умѣстно да предложи на Народното Събрание, като **преходна и приврѣмenna мѣра** да се скрати числото на съществуващитѣ окръзи чрезъ присъединение единъ окръжъ на другитѣ безъ докачаніе и измѣненіе на границитѣ, а да се учрѣди въ градоветѣ, дѣто се упразднява окръжното управление, околийско уп-

равление съ мировой съдия и врѣменно казначейство. Да се направи таквон присъединение е имало и друга причина и именно това, че нѣкои окръзи като Балчикскитѣ, Бѣлоградчикскитѣ, Радомирскитѣ, Бленскитѣ, Габровскитѣ и Самоковскитѣ, по доходитѣ си сѣ тѣй слаби, щото немогѣтъ и да покриватъ разноскаитѣ по тѣхното управление, като окръзи. Управленіето въ окръжитѣ ще продължава да става по същитѣ правила и по същитѣ начинѣ, както до сега, а за управленіето на околнитѣ и за раздѣленіето на остающитѣ окръзи комисията има честь да представи на одобрѣніето и одобреніето на Народното Събрание приложенитѣ тука законопроектѣ.

Нѣ тъй като дѣлата по хозяйството на упраздненитѣ окръжъ се извѣстни само на съвѣта въ тоя окръжъ, то комисията мисли да се предостави на министерството свободата да догѣлпи остающитѣ окръженъ съвѣтъ така както то намира най добръ за работата и за интереситѣ на казната, като повика и отъ упраздненитѣ съвѣти нѣколко членове въ остающитѣ съвѣтъ.

Комисията е на мнѣние, че приложеното отъ нея съединение на два или три Окръзи въ единъ, не ще докара ни затрудненія на управленіето, ни мѣнотия на населеніето, защото Околийското Управление и съществуваніето на мировой съдъ, ковчежничество и земледѣлческа каса въ упраздненитѣ Окръзи продължаватъ да удовлетворяватъ нуждитѣ на населеніето. Никакви затрудненія слѣдователно на населеніето въ сношеніята му съ началствата не се представляватъ.

Чрезъ подобно присъединяване комисията е намалила съществуващитѣ Окръжни Управления отъ 31 на 18 така, щото 13 отъ Окръжитѣ тя сваля на степенъ Околии, подчинени на Окръжитѣ, къмъ които се присъединяватъ. Отъ приложенитѣ тука списѣкъ всѣки може да види, кои отъ Окръжитѣ оставатъ приврѣмнно, кои се присъединяватъ къмъ други и какво е населеніето на остающитѣ отъ тѣхъ.

Но тъй като така образованитѣ чрезъ присъединение Окръзи не сѣ равни ни по пространство, ни по население, ни по дѣятелността на Началницитѣ си, комисията намѣри за нужно да раздѣли тѣзи врѣмнни Окръзи на три разряда: Първостепенни, второстепенни и третостепенни, като разбира, че туй дѣленіе се касае само до щатовеѣта, а не и до служебнитѣ права на Началницитѣ.

За първостепенни Окръзи комисията приема:

- 1) Софийскитѣ.
- 2) Търновскитѣ.
- 3) Видинскитѣ.
- 4) Русчукскитѣ.
- 5) Варненскитѣ.

Второстепенни оставатъ:

- 1) Кюстендилскитѣ.
- 2) Раховскитѣ.
- 3) Плевненскитѣ.
- 4) Шумленскитѣ и
- 5) Силистренскитѣ.

Най-послѣ за третостепенни, комисията мисли да останѣтъ:

- 1) Трънскитѣ.
- 2) Орханскитѣ.
- 3) Севлиевоскитѣ
- 4) Ломскитѣ.
- 5) Ески-Джумайскитѣ.
- 6) Ловчанскитѣ.
- 7) Разградскитѣ. и
- 8) Провадийскитѣ

По числото на своето население Трънският, Орханйският и Провадийският Окръзи могли би и тръбало би да се присъединят към други Окръзи; но като се взе въ внимание а) за Трънският Окръгъ, че въпроситъ за земитъ и горитъ на пограничните жители съ жителитъ, преминали на Сърбия, още не сж регулирани и че за временно рѣшение на тия въпроси и за постояннитъ сношения по тѣхъ съ Сърбскитъ власти Началника въ Трънъ трѣба да има голѣма властъ; б) за Орханйският Окръгъ, че той е поставенъ всрѣдъ горитъ и отстоянието му както отъ София, така и отъ Плевенъ и Ловечъ е твърдъ голѣмо и съобщенията му съ тия центрове трудни и в) за Провадийският Окръгъ, че пространството му е твърдъ голѣмо, че по тая причина присъединението му нацѣло къмъ Варна или къмъ Шуменъ ще бѣде еднакво неудобно за населението и че пограничното му положение изисква днесъ за днесъ по бързи до нѣждѣ самостоятелни распорѣждания отъ началника, рѣши се въ комисията, тѣзи Окръзи да останатъ за сега отдѣлни, до когато нѣкои тѣхни части ще могатъ да влѣзатъ въ други околии, а самитъ тии да се преобърнатъ на околии.

Въпроса за сѣдалището на Окръжното Управление въ съединенитъ Окръгъ Рахово—Вратца комисията предлага на разрѣшението на Нар. Събрание.

Околнитъ, въ които до сега не е имало освѣтъ полицейски Приставъ, оставятъ си въ сѣщото положение въ Административно-Полицейско отношение.

СПИСЪКЪ НА ОКРЪЖИТЪ

Число на Окръжитъ	Название на Окръжитъ	Отъ кои окръзи сж съставитъ	Какъвъ разрядъ	Каква е цифрата на населението имъ
1.	Софийският.	Софийският и Самоковският.	I	131,845
2.	Кюстендилският	Кюстендилският, Радомирският, и Дупничкият.	II	123,568
3.	Търнският.	Търнският	III	58,365
4.	Орханйският.	Орханйският	III	52,297
5.	Търновският.	Търновският и Еленският	I	228,387
6.	Севлиевикият.	Севлиевикият и Габровският	II	88,495
7.	Ловчанският.	Ловчанският	III	68,282
8.	Ески-Джумайският.	Ески-Джумайският и Османъ-Базарският	III	59,834
9.	Видинският.	Видинският и Бѣлоградчикският	I	84,254
10.	Ломският.	Ломският и Берковският.	III	89,186
11.	Раховският.	Раховският и Вратчанският.	II	124,134

СПИСЪКЪ НА ОКРЪЖИТЪ

Число на Окръжитъ	Название на Окръжитъ	Отъ кои окръзи сж съставитъ	Какъвъ разрядъ	Каква е цифрата на населението имъ
12.	Русчукският.	Русчукският и Свищовският.	I	144,353
13.	Плевненският.	Плевненският и Никополският.	II	87,410
14.	Разградският.	Разградският	III	104,469
15.	Варненският.	Варненският, Балчикският и Х. О. Пазарджикският.	I	80,824
16.	Шуменският	Шуменският	II	89,935
17.	Силистренският.	Силистренският.	II	81,460
18.	Провадийският.	Провадийският.	III	43,432

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народното Събрание да се чете и законопроектътъ за привременното раздѣление на територията? (Желаетъ.)

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

За привременното административно раздѣление територията въ Княжеството

I.

Чл. 1. Територията на Българското Княжество се раздѣля административно на окръзи и околии споредъ приложенитъ списъкъ.

Всичкиятъ окръзи сж осемнадесетъ и се дѣлятъ на първостепенни, второстепенни и третостепенни.

Чл. 2. Първостепенни окръзи сж: Софийският, Видинският, Търновският, Русенският и Варненският; второстепенни сж Кюстендилският, Раховският, Плевненският, Шуменският и Силистренският, а третостепенни сж: Трънският, Орханйският, Севлиевикият, Ловчанският, Ески-Джумайският, Ломският, Разградският и Провадийският.

Чл. 3. Окръжитъ се подраздѣлятъ на околии първостепенни и второстепенни.

Първостепенни околии сж онѣзи, които се образуватъ отъ окръжитъ, дѣто се упражнява окръжното управление съ настоящитъ законъ; а второстепенни сж онѣзи, които сж сжигетсвували до сега и въ които не се полага околийскиятъ управителъ, а само полицейски приставъ.

Балджикъ се причислява къмъ второстепеннитъ околии.

Чл. 4. Границитъ на окръжитъ се опредѣляватъ съ досегашнитъ граници на самитъ окръгъ и на подчиненитъ нему околии.

II.

Чл. 5. Порядъка на управлението и самото управление въ окръжитѣ ставатъ по сѣщій начинъ и по сѣщитѣ закони, както до сега.

Чл. 6. Издѣния ставатъ само въ състава на окръжнитѣ Сѣвѣти, които като се упраздняватъ въ околнитѣ, дѣто се упразднява цѣлото окръжно управление, догълватъ се, по усмотрение на Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла изъ членовѣтъ на упраздненитѣ сѣвѣти, сѣвѣтитѣ, които останахъ при окръжното управление.

Туй допълване на остающитѣ сѣвѣти става съ удавление нѣколко члена отъ мѣстнитѣ членове и съ приеманне на мѣстото имъ други изъ упраздненитѣ сѣвѣти.

III.

Чл. 7. Управлението на първостепенната околия се вѣвѣрѣва на околийскій Началникъ, който е глава на полицията въ околията.

Чл. 8. Назначението, премѣстѣнието и отчислението на околийскій Началникъ става по усмотрение на Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла и по представление на окръжнитѣ Началникъ.

Чл. 9. Околийскій Началникъ:

а) туря въ дѣйствиѣ въ околията всигѣ предписания и заповѣди, които получава отъ окръжнитѣ Началникъ;
б) рапортира на окръжнитѣ Началникъ за състоянието, пропущенствията и нуждитѣ на околията;

в) помага на лицата и учрѣжденията отъ другитѣ вѣдомства въ всигѣ случаи, дѣто се иска съдѣйствието на полицията, въ силата на сѣществующитѣ закони и правила безъ да се мѣси въ дѣлата имъ;

г) грижи се за порядъка, тишината и безопасността въ околията;

д) надзирава за доброто състояние на съобщенията въ околията и прави представления на окръжнитѣ Началникъ за поправлението имъ въ случай на поврѣждане;

е) съобщава на общинскитѣ управления предписанията и заповѣдитѣ на правителството и настоява за изпълнението имъ.

Чл. 10. Околийскій Началникъ има при себе си канцелария състояща отъ единъ секретаръ и единъ писаръ.

Чл. 11. Секретарьтъ се назначава отъ окръжнитѣ управител по негово усмотрение и по представление на околийскій Началникъ, а писарьтъ, който е волнонаемень, се наема отъ околийскій Началникъ.

Чл. 12. Секретарьтъ на околийскій Началникъ държи дѣлопроизводството въ канцеларията и замѣнява околийскій Началникъ въ случай на болестъ или отсъствие на послѣдний.

IV.

Чл. 13. Управлението въ второстепеннитѣ околии си остава сѣщето, както до сега.

Мин. Тишевъ: (Отъ трибуната.) Г-да представители! Както виждате комисията, която избра Нар. Събрание, за да разгледа представенитѣ отъ министерството на Вжтрѣшнитѣ дѣла законопроектъ по административното раздѣление на Княжеството на окръзи и околии, преди да пристѣпимъ да разглежда самитѣ законопроектъ, тя си зададе два въпроса. Първо, има ли силни и достаточни подбуждения да се пристѣпимъ къмъ коренно административно раздѣление на територията въ тая сессия въ смисълътъ

на законопроектътъ, както е представенъ отъ министерството на Вжтрѣшнитѣ дѣла, и може ли да се пристѣпимъ сега къмъ това дѣление немедленно? — Подирѣ дълги обсъждания комисията е дошла до заключение на първий въпросъ въ такъвъ смисълъ, че Нар. Събрание може за сега да позволи да направи едно съкращение на окръжитѣ, както го представява въ докладътъ си комисията, до това заключение комисията е дошла първо, като е зела въ внимание 30 чл. на Конституцията, въ който се казва, че Княжеството се раздѣля на окръзи, околии и общини; второ, сегашното раздѣление на Княжеството комисията намѣрила не естествено и не цѣлесъобразно и трето като уподобява това раздѣление на раздѣлението въ Источна Румелия. Министерството на Вжтрѣшнитѣ работи, когато помисли да измѣни нѣщо, имало е предъ очи нецѣлесъобразността на днешното раздѣление на територията на Княжеството. Азъ нѣма да се простирамъ много, но само искамъ да кажа, че комисията въ докладътъ си изложила сѣщитѣ мисли; че като съзнава на пълно нецѣлесъобразността на днешното раздѣление на територията, тя пакъ го рѣшава въ отрицателенъ смисълъ. Причината е. че намѣрила свѣденията недостатъчни и непълни. Свѣденията, които министерството на Вжтрѣшнитѣ работи имаше и които то представи на комисията сж: първо, статистиката на населението по губернии, окръзи и села; второ, мѣстнитѣ на окръжнитѣ и губернтскитѣ свѣдѣния за едно ново раздѣление, което повече да отговаря на нуждитѣ на населението. Съгласенъ съмъ съ комисията, че дѣйствително статистическитѣ свѣдения не сж пълни, за да можемъ окончателно да се произнесемъ за този въпросъ, именно за всѣка околия отдѣлно; обаче считамъ за вѣрно, че само до селата ще се намѣрѣятъ нѣкои затруднения, да ли да принадлежатъ на тая или оная околия, или да се съединѣтъ съ еднѣя друга. Много по добръ цѣше да бѣде, ако имаше свѣдения за разстоянието на всѣко едно село отъ центровѣтъ на окръжията. Сжщо и за промишлеността и произведенията на всѣко едно село. Но тѣзи свѣдения не сж могли да се събератъ, нито ще могатъ да се събератъ, додѣто центровѣтъ на околитѣ и на окръжитѣ не се опредѣлятъ. Свѣденията, които имаме колкото за опредѣление числото на околитѣ и центрове на окръжитѣ, струва ми се, че сж достаточни и ако, както казвахте, Нар. Събрание днесъ неопредѣли положително числото и центровѣтъ на окръжитѣ и числото на околитѣ, то азъ незнамъ, какъ ще може Министерството на Вжтр. Дѣла да събере тѣзи свѣдения; защото до когато не се знае колко ще бждатъ окръжитѣ, 10 ли, 11, 15, или 30, до тогавъ и свѣдения не ще могатъ да се събератъ. Азъ намирамъ новото административно раздѣление

на Княжеството не само полезно, но и неизбежно нужно. Контрапроектът, който се представи от комисията, едва ли отстранява всички тѣзи несподоби, които има днешното административно дѣленіе, което сама показва въ своя докладъ. Най-сетѣ за доказателство на това, нека прибѣгнемъ до Южна България, която ни се посочва въ докладътъ: тѣ нѣмаха и толкова точни, или приблизително точни свѣдѣния както ние, но тѣ опредѣлиха числото на окръжитѣ и посѣб оставиха на мѣстното управление, то само да раздѣли областта на околии, както го намериха за годно. Нужно е, да се замѣни сегашното административно дѣленіе съ друго. Съ това ще се даде на населението по близко сношение съ правителството; а въ сѣщото време населението ще има поблизо както администрация, така и полиция и казначейство. Като вземемъ да разгледаме частно окръжитѣ предложени от комисията, азъ намирамъ, че никакво улучиление нѣма само отъ скратяване на днешнитѣ окръжи, освѣтъ че се лишаватъ отъ окр. сѣдове и намѣсто тѣхъ се предлагатъ околийски сѣдии. Дѣйствително коренно раздѣленіе е нѣщо трудно, но всѣко добро нѣщо съ трудъ се постига. Имаме за примѣръ и бившето турско правителство; то припознаваше неправилността на сегашното дѣленіе и недостаткитѣ му; но защото то не си даваше повече трудъ, отлагаше новото дѣленіе отъ день на день и така си трая 500 год. както го заварихме и ние. Това управление, което е съществувало така, толкова злѣ е повлияло на самото народонаселение, на нашия народъ, който се е научилъ да живи по тоя примѣръ. Това представямъ на Нар. Събрание въ общи черти за контра-законопроекта, който се представи от комисията. За чистота ще си запазя думата, за всѣкой окръгъ да говоря.

Председателъ: Има ли нѣкой да говори върху докладътъ и върху четения проектъ, тѣй сѣщо и върху проектътъ, който предложи г-нъ Министръ на Събранието?

Стамболовъ: Първо нѣщо, което се представи сега отъ това, което говори г-нъ Министръ е, че Събранието споредъ неговитѣ думи днесъ ще разглежда проекта представенъ от комисията и съ други думи, че косвенно г-нъ Министръ оттегля свой проектъ. Ний трѣба да знаемъ това, че не можемъ да се впускаме въ никакви разисквания, върху което той говори. Въпросътъ трѣба да се рѣши категорически. Оттегля ли си проекта г-нъ Министръ или не; да знаемъ, кой проектъ ще разискваме: проектътъ на Министра, или проектътъ на Комисията.

П. Станчовъ: Запитването на г-на Стамболова ме предизвика, да кажа двѣ думи, като членъ на Събранието. Законопроекта по териториалното

раздѣленіе представенъ отъ г-на Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, както знаемъ добръ, се възложи на една 16-та членна Комисия, за да представи свой докладъ върху внесенния законопроектъ, който да улѣсни Събранието за разглежданіето на законопроекта отъ г-нъ Министра. Г-нъ Министръ направи своитѣ забѣлѣжки върху доклада. Отъ това разбираме, че г-нъ Министръ оставя на Народното Събрание да се произнесе, какъ глѣда то на измѣненіята, които Комисията е направила и които представлява въ своя докладъ. Сега г-нъ Стамболовъ пита: да ли г-нъ Министръ си оттегля законопроекта? Това, мисля, че е много рано казано, като ние още не можемъ да знаемъ, какъ ще се произнесе Народното Събрание върху доклада на Комисията. Доклада на Комисията не значи, че това е мнѣние на цѣлото Събрание; и за това пакъ казвамъ, че това е много рано казано, че трѣбало да си оттегли законопроекта г-нъ Министръ.

Стамболовъ: Когато да оттегли законопроекта си г-нъ Министръ, това е негова работа. Азъ питахъ, какво иска да каже съ думитѣ, които изслушахме, че самичкият докладъ на Комисията е недостаточенъ и че е слабичакъ. 16-та члената Комисията е представила само привременнитѣ наредби. Сега е въпросътъ, ще ли се говори за привременно или за коренно раздѣленіе на територията? За това искамъ да знамъ, да се произнесе г-нъ Министръ, защото трѣба да знаемъ, за кой законопроектъ ще разисква Народното Събрание.

Мин. Тишевъ: Когато говорихъ, азъ не поменахъ нищо за оттегляне на законопроекта, но само защитихъ този законопроектъ противъ мнѣніето исказано въ доклада на Комисията.

Стамболовъ: Когато е тѣй, че г-нъ Министръ си задържа законопроекта, то азъ искамъ да говоря върху него и да покажа, кои недостатѣци има. Това е единъ отъ най-мѣжнитѣ въпроси за рѣшаваніе. Въпроса е за околийтѣ. (Гласове: на трибуната. — Отива на трибуната.) Азъ малко ще говоря, но както казахъ, при недостатѣка на статистика, при неизвѣстностъ на отстояніето отъ центроветѣ, които ще се представятъ при раздѣленіето на околийтѣ, въпросътъ се показва твърдѣ мѣжечъ. Щомъ единъ пътъ може удовлетворително да се рѣши, какъ да се раздѣли българското княжество на околий, то раздѣленіето на окръжи е лесно. Мѣжко е, да се направи единица, отъ която 2 или 3 да даватъ единъ окръгъ. Заради това Комисията прие да се унищожатъ нѣкои окръжи, които не можѣтъ да съществуватъ сами за себе си и които сѣ като паразити на другитѣ, отъ които се прехранватъ. — Отъ тази точка зрѣние, Комисията направи едно списяване на държавнитѣ расходи, като махна

нѣкои окрѣзи, които неможеха да съществуватъ по условията, въ които се намиратъ. Колкото се касае за това, че таково раздѣление ще влие злѣ на народа, то съмъ противенъ на това. Но при всичко, че въ дѣлението, което представя Комисията, има повече окрѣзи, отъ колкото въ дѣлението на г-на Министра, азъ пакъ предпочитамъ дѣлението на комисията и се съгласявамъ съ него. Хората иматъ привички на извѣстни центрове и тамъ сж се научили старчески да ходятъ и сѣкоганъ е имало прѣтести противъ измѣнѣнията на тѣзи центрове. За това Комисията е на мнѣние да се оставятъ старитѣ окрѣзи, само ония да се махнатъ, които немогътъ да съществуватъ сами по себе си. Ако за Елена се плащатъ пари отъ Търновското Казначейство, то разбира се, че Еленченитѣ немогътъ да зявятъ, да имъ се направи особенъ окрѣгъ. Но на противъ въ Враца, дѣто доходитѣ сж достаточни за издрѣжката на окрѣга, тамъ хората могътъ да протестираатъ противъ уничтожението на тѣхния окрѣгъ. За това Комисията се е ръководила отъ тѣзи точка зрѣние и като предлага тукъ новото раздѣление, то го предлага приврѣменно да бѣде. — Най-напрѣдъ Комисията бѣше на мнѣние да остави 23 окрѣга, т. е. да се изхвърлятъ всички онѣзи окрѣзи, които нѣматъ доходи да се поддържатъ. Постѣ това и икономии на расходи доведоха Комисията до резултатъ да се съединятъ още нѣколко окрѣзи и да се направятъ тѣ просто околий. Спорѣдъ мнѣнието на Комисията тия центрове даватъ възможность на масата на народа да може да бѣде въ по-близки сношения съ правителството и дѣто окрѣгитѣ се уничтожи, пакъ ще има казначейство, бирникъ, сѣдия и пр. Заради това Комисията се съгласи да бѣдѣтъ 18 или 20 окрѣзи, само като се земи финансовото положение на страната въ видъ и рѣши наистина, че може днесъ за днесъ само цѣлкомъ да се съединява единъ окрѣгъ на другий. И заради това дѣлението, което направи г-нъ Министръ, не е достатъчно. Това не е негова вина. Това може да стане само слѣдъ дълги изучавания, заради това Комисията не иска да се направи едно коренно раздѣление; защото слѣдъ 2 или 3 години Народното Събрание ще бѣде принудено да го промѣни. И за това Комисията предложи, да бѣдѣтъ тѣзи мѣрки приврѣмenni; защото, разбира се, ако пристѣпимъ къмъ коренно раздѣление, то трѣба да го направимъ съ голѣмо съзнание и трѣба предмѣтътъ да бѣде пазливо изученъ. За това комисията като е раздѣлила Княжеството на 18 или 20 окрѣзи, ръководитѣ се е единствено отъ това да не ставатъ нѣкои бъркотии и нѣкои тицета на народа, но да стане улеснѣние. Колкото за нѣкои центрове като Рахова и Враца, то остава да рѣши само

Народното Събрание.

Бурмовъ: (Отъ трибуната). Нѣколко думи, г-да представители, за обяснение на предмѣта, който занимава сега нашето внимание. — Комисията, която разглежда законопроекта на г-на Министра, намира се въ невъзможность да пристѣпни къмъ едно раздѣление правилно и коренно, споредъ както го наръжда Конституцията за раздѣлението на територията на Българското Княжество; защото свѣдения пълни нѣмамы и такава една сериозна работа не може да се рѣши така бързо. Отъ друга страна обаче си е позволила да представи едно ново раздѣление, като нѣкои окрѣзи унищожи, а нѣкои други окрѣзи увеличи. Каква цѣль е имала Комисията, като не е глѣдала да направи едно правилно раздѣление, което може да ползува страната и отъ което може да слава управлението много по-добрѣ? — Каква цѣль е имала да отхвърли законопроекта на г-на Министра като предлага ново раздѣление, като казва, че направила една комбинация за економии? Съгласенъ съмъ, че може да стане съ новото раздѣление економии, но само трѣба да забѣлѣжимъ, че не е най-доброто управление онова, което е най-ефтино. Цѣльта на съединението, или раздѣлението на окрѣжитѣ трѣба да бѣде доброто управление, и при това трѣба да се гледатъ приходитѣ, които сж приематъ отъ жителитѣ. Имали това нѣщо въ доклада, който представи Комисията? — Комисията казва, че е на мнѣние, щото предложеното отъ нея съединение на два или три окрѣзи въ единъ, не ще докара ни затруднения на управлението, ни мжнотни на населението, защото околийското управление, съществуващото на Мировий Сѣдъ, ковчезничество и земледѣлческа класа въ упраздненитѣ окрѣзи продължаватъ да удовлетворяватъ нуждитѣ на населението. Никакви затруднения слѣдователно на населението въ сношенията му съ началствата не се представляватъ. Нѣ менѣ се чини, че не е така. Ние знаемъ, че, днесъ за днесъ, окрѣжитѣ така немогътъ да отговарятъ на едно добро управление, но трѣба да се раздѣлятъ на двѣ или три околии. Да земемъ, напр. Търновскитѣ окрѣгъ. Той е голѣмъ и може да се раздѣли на три околии. Сега ако се къмъ Търновскитѣ окрѣгъ присъединява и Еленскитѣ, тогава началникътъ трѣба да се занимава и съ Еленскитѣ окрѣгъ. Когато е окрѣгъ голѣмъ, който съдържа до 100-, 120-, 150.000 души, той се раздѣля на околии, по 25 или по 35 хиляди жители; всѣка околия ще има мировий сѣдия, така щото населението не ще бѣде принудено, както сега да ходи за всѣка сѣдебна работа въ града до окрѣжния сѣдъ. Нѣ той пакъ ще остане единствена сѣдебна инстанция за този окрѣгъ. А сега като смалимъ числото на окрѣжитѣ, ще се смали числото и на окрѣжнитѣ сѣдилища.

А отъ това не може да се види никакво улеснение, защото работитѣ на окръжитѣ сж вече днесъ толкова голѣми, щото немогатъ да успѣватъ да ги извършватъ на скоро; а какъ ще могатъ да успѣватъ тогава, когато увеличимъ окръжитѣ? Въ единъ голѣмъ окръгъ, когато има единъ окръженъ сѣдъ, той истинна не може скоро да върши работа.

Председателъ: За сѣдилищата говорете по-слѣ, сега говоримъ за териториялното раздѣление.

Бурмовъ: Азъ съмъ на предмѣта, защото при раздѣлението трѣба да се зематъ въ внимание и администрацията и сѣдилищата. Азъ искамъ да покажж, че раздѣлението въ този видъ, както го представи Комисията, не води къмъ добро управление на княжеството, напротивъ ще затруднява работитѣ; защото ако окръжитѣ сж голѣми, то тѣ се приподраздѣлятъ на околии; съ това става още по-голѣма и работата. Ако се съкрати числото на окръжитѣ и на сѣдилищата, то азъ виждамъ въ това едно затруднение и неविгода за населението. Ако се имане за цѣль икономията, то може безъ да се затрудни сегашната администрация, пакъ да се намѣри единъ начинъ, по който разносикитѣ може да се смалаятъ. Сегашнитѣ окръжни свѣти, които се занимаватъ съ ступанскитѣ работи на самитѣ окръзи, трѣба да правителството да преустрои. Ако правителственитѣ работи се възложатъ на особенни финансови чиновници и всички други работи мѣстни въ окръга по-неже ще ги има малко, то окръжнитѣ свѣти могатъ да неполучаватъ заплата, каквото е и въ Южна България, и въ други мѣста, отъ дѣго е земенъ този законъ, който сега дѣйствува. Съ това може да се спечели около 500,000 фр. въ година, защото окръжнитѣ свѣти струватъ на княжеството до 600,000 франка. Комисията сама припознава, че нѣма достаточни свѣдения, да се направи промѣнение въ сегашното дѣление. Въ това дѣление си е позволила комисията да направи едно нѣщо, т. е. нѣкои градове, които били центрове и по историята, тѣхъ смалила и ги подчинила на други градове, които искусствено да станатъ нови центрове. Това трѣба да се земе въ внимание и да се остави работата въ естественъ си ходъ. Центроветѣ, които историята е намъ оставила, не трѣба да се закриватъ, но да си продължаватъ дѣятелността.

Болѣрски: Като е думата за разглеждане територията на нашегo Княжество, то азъ считамъ за длъжностъ да искажж своето мнѣние, какъ мисля върху този въпросъ. Г-да представителитѣ знаятъ, че има даденъ на Събранието за разглеждане единъ законопроектъ отъ М-вото, по раздѣлението на територията. Нар. Събрание какъ постѣпи съ него? Споредъ Конституцията, избра една комисия, която направи своето заключение и го представи на Нар.

Събрание на обсъждане. Този проектъ може да служи за законъ, или ако се отхвърли, Събранието може да се произнесе, какъ да бѣде новото раздѣление. Всички г-да представители иматъ предъ видъ проекта отъ Министерството; иматъ предъ видъ и единъ докладъ и проекта, който комисията благоволи да представи за разглеждане на Нар. Събрание. Комисията съ това направи своята длъжностъ, като представи мнѣнието си, било сходно или противоположно, за дадения проектъ. Тя исказва въ своя докладъ онова, което мисли, че би било добро за страната, но същевременно оставя на Нар. Събрание окончателно да се произнесе. Подиръ прочитаннето законопроекта, ние чухме забѣлѣжки по поводъ на доклада отъ тѣзи комисия. Г. Министръ на Вътрѣшнитѣ работи каза, че преди да стане конечното раздѣление на територията, трѣбало да се ограничатъ окръжитѣ и околитѣ. Въ тѣхното съставяние трѣба да се опредѣлятъ и околитѣ и точкитѣ, които да бѣдѣтъ центрове на околитѣ. Въ представенъ проектъ не е твърдѣ добръ показано това. Ако разгледаме законопроекта на г-на М-ра, ще видимъ, че тѣзи точки не сж толкова ясно опредѣлени, за да може комисията да намѣри за добро да земе тѣзи околии за едно цѣло. Сега само по себе се разбира, че трѣба комисията да приеме окръжитѣ въ законопроекта, или да каже своето мнѣние за това, което до негдѣ е сходно или противоположно на онова, което представи г. М-ръ. Самата комисия непоказва точкитѣ, които ще бѣдѣтъ центрове; но същевременно комисията подобру постѣпи, като зема временно мѣрkitѣ, които показва и въ самото заглавие въ своя законопроектъ, и че направила едно временно раздѣление, а оставя на бѣдѣщата сессия за окончателното, тѣй или иначе, раздѣление. Нар. Събранието може и да приеме рѣшението на комисията, разбира се съ нѣкои забѣлѣжки, които могатъ да се направятъ отъ него. Това, споредъ моето мнѣние, ще бѣде по хубаво, защото въпросътъ може да се изучи по добръ и въ бѣдѣщото Събрание, като по добръ изученъ, този въпросъ и за населението и за правителството, може по добръ да се рѣшава. За изучаването този въпросъ, мисля, да се състави една постоянна комисия отъ нѣколко члена, числото на които да опредѣли Нар. Събрание. Тѣ могатъ да бѣдѣтъ представители или не, това може да рѣши Събранието. Тѣзи комисия ще може, въ разстояние на 5—6 мѣсеца, до идущата сессия, на мѣстото, да изучи вѣска една мѣстностъ, да разгледа странитѣ, да узнае желанието на самото население, да прегледа кои центрове ще се окажѣтъ по добри и кои точки да се земѣтъ като такива. Тогава, въ слѣдующата сессия, да представи на Събранието рапортъ; а Н. Събрание ще може да се произнесе по положител-

по и по добръ. По такъв начин ще може да стане едно добро разделение, което да задоволи ако не всичкият народ, то поне поголемата му част, и тогава не ще да има оплаквания. Това е моето мнение, и Н. Събрание да се произнесе когато му доде реда.

Никола Тошковъ: Берковица тръбало да остане окръгъ, защото мѣстото е гористо и тръба да има повече жандари за поскоро да се прекратява злото въ случай, че се появятъ хайдучи.

Мин. Каравеловъ: Ораторитъ говорятъ, че въ всѣка околия ще има ковчежничество и земеделческа каса. Съ това ми се чини, че предрѣшавамъ, защото ще натоваримъ правителството съ 600 хил. фр. Сега е работата за административното разделение; колкото за финанситъ тѣхъ не бъркайте.

Митр. Симеонъ: (Отъ трибуната.) Отъ законопроекта, който е представенъ отъ Министра на Вжтрѣшнитъ дѣла и отъ докладътъ на комисията, който опредѣлява този законопроектъ, излиза едно нѣщо, т. е. че въпросътъ за териториалното разделение на страната не е още добръ изученъ. За това и Министерството и комисията мислятъ, че този въпросъ тръба да се отложи, та окончателно да се разгѣда и окончателно да се опредѣлятъ границитъ на всѣки окръгъ или околия въ идущата сесия на Нар. Събрание. Азъ мисля, че такъвъ единъ въпросъ, какъвто е изучението на една страна, като Българското Княжество, е нѣщо невъзможно да стане въ три или четири мѣсяца; защото тръба да се изучи добръ положението на всѣки единъ градъ, навсѣко едно село; разстоянието отъ градоветъ до селата; рѣкитъ, горитъ, планинитъ и т. н. т. Азъ питамъ сега какви срѣдства имамъ за да изучимъ тѣзи работи? — Предполагамъ, че освѣнъ предложението на г-на Болѣреки, министерството на Вжтр. Дѣла ще пише на своитъ окр. началници да му доставятъ тѣзи свѣдѣния, потребни за всичкитъ тѣзи работи. Окр. началници какво ще направятъ? — Ще свикатъ тогозъ-оногозъ, отъ тѣхъ ще зематъ свѣдѣния: колко часа далечъ стои отъ града еди-кое село и т. н. т. Тѣзи свѣдѣния тѣ ще съобщятъ на Министерството. Но както смѣтаме у насъ разстоянието отъ едно село до друго, отъ единъ градъ до другъ, по това ми се струва че ще додаты много недостаточни свѣдѣния. Ние смѣтаме разстоянието или съ ходяние на конь, или п. къ съ кола. Разстоянието измѣрено съ конь бива помалко отъ колкото съ кола споредъ по бързото вървение на коньтъ; и по тая причина тѣзи свѣдѣния ще бѣдѣтъ недостаточни. Да се изучи и опредѣли добръ разстоянието на разни градове и села, изискватъ се хора компетентни, хора инженери, които да опредѣлятъ добръ разстоянието, а такава една работа не може да стане въ разстояние на три

или четири мѣсяца, за това привременното административно разделение на страната тръба да се продължи още за нѣколко време, догдѣ се изучи страната добръ. Кой е наказателъ комисията, да предложи на Народното Събрание едно привременно разделение? Да ли финанситъ, че много пари се харчатъ? — Но самата комисия признава, че най-ефтиното управление не е най-доброто. Но освенъ това, комисията е направила нѣщо, което е противно на самото свое начало; т. е. че всичко това разделение става по причина на финанситъ; тогава защо е унищожила Свищовския окръгъ? Азъ мисля че Свищовския окръгъ твърдѣ хубаво може да покрие своите разходи. Има и много други окръзи, които днесъ се припознаватъ като средоточие на административното разделение, но които днесъ за днесъ не надминуватъ съ своитъ доходи разходите, т. н. пр. Балчишкия окръгъ. Азъ не зная имали комисията достаточни свѣдѣния; но споредъ свѣдѣнията, които имамъ азъ Балчишкия окръгъ преди преврата, който е станалъ, е давалъ най-малко доходъ отъ десетъка 18000 лири и най-голямъ 50000 лири. Освенъ това отъ беглика той е давалъ най-малко 7000 лири, а най-много 9000 лири. Войната го съенила, но всички виждаме въ разстояние на една година единъ голѣмъ успѣхъ, защото въ 1878 година Балчишкия окръгъ далъ десетъкъ 22000 франка, а въ 1879 година е далъ 68000 фр. азъ нѣмамъ други точни свѣдѣния за други доходи на Балчишкия окръгъ. Но споредъ моето мнение е несправедливо да се унищожи този окръгъ. Това е несправедливо начало, което си поставя комисията, и ако добръ помня предложилъ го е г-нъ Стамболовъ. Но освенъ това г-да, менъ ми се струва, че за административното дѣлене на страната и за унищожението на този или онзи центръ тръба да се земе още едно нѣщо въ внимание, и то е че правителството тръба да даде всевъзможни улеснения да се развѣватъ нѣкои центрове повече. Именно мисля, че както правителството така и Народното Събрание тръбало да даде всички възможни срѣдства да се развѣе Балчикъ, който е крайморски градъ и има добро бѣдѣще. По всички тѣзи причини, като нѣмамы достаточни свѣдѣния, които сж потребни за точно разделение на територията на Княжеството, то въпросътъ да се изостави до тогава, до когато се изучи добръ страната, и подиръ това да стане каквото може дѣлене и каквото ще обича Народното Събрание. (Гласове: Съгласни).

Мин. Каравеловъ: Мене ме удивлява, че тукъ всѣки единъ депутатъ излиза и защитава своя окръгъ, а други аргументи не донося, освенъ това, че той и той градъ щѣлъ да бѣде голѣмъ. Когато ще бѣде той голѣмъ градъ, тогава ще стане окръгъ. Всѣки окръгъ и най-малкъ да е той, стои 100,000

фр. и като мислимъ за скратението на расходитѣ, за това нека по малкитѣ окрузи да се съединятъ къмъ ближнитѣ. Тогава когато изучимъ добръ страната и орографията, тогава можемъ да дѣлимъ. Сега да защитаваме всѣки своя округъ, то ми се чини е неумѣстно.

Стамболовъ: Двама или трима оратори привеждатъ противъ доклада на комисията това, че не е всѣки пътъ ефтиното управление най доброто. Но комисията като е зела предъ видъ да плаща единъ округъ разноскитѣ за другий, то мислила е че и това не е добръ. Представете си да направимъ всичкитѣ учрѣждения, които сж намиратъ въ единъ градъ отъ 200,000 жители и да ги туримъ въ единъ градъ гдѣто има 20,000 жители; то пакъ трѣба сжщото число чиновници, като да е голѣмо числото на жителитѣ. Азъ питамъ, трѣба ли за 10000 или 20000 жители окръженъ съвѣтъ съ началникъ, казначейство, полиция и пр., като може единъ чиновникъ финансовъ и една полиция всичко да направи? Ние не трѣба да защитаваме всѣки по единъ градъ. Ние трѣба да глѣдаме доброто на цѣлъ народъ, защото ние сме представители на народа. Като представителъ на Търновския округъ, азъ бихъ желалъ частъ отъ Търновския округъ да се прибави на Свищовския округъ и на Плевненския, нъ като се ржководимъ отъ начало, че сега нѣма да раздѣляваме окончателно територията, а само да се скратятъ нѣкои расходи, то азъ съмъ за това, да се присѣдинятъ тѣзи окрузи съ други така, за да нѣма много затруднение отъ това. Заради това преди да пристѣпимъ за всѣки окръгъ отдѣлно, запазвамъ си правото тогасъ да говоря. А що се касае за Свищовския округъ необходимо е да се прибави на Руссенския, споредъ началото, което е изразено въ цѣло дѣление. Накждѣто самичкъ народа се стреми, тамъ трѣба да се опредѣли центра на окръга. Че цѣло въ единъ градъ да се развие търговия съ администрацията, това невяждамъ. Търговия и народъ се развиватъ самички.

Симеонъ Преславски: Г-да, каквото имахъ да кажа за доклада на комисията и въобще за въпроса, който се разглежда днесъ, азъ го казахъ и го казахъ свободно и откровенно; но г-нъ Министръ на финанситѣ, както и нашия събратъ г-нъ Стамболовъ, мислятъ, че азъ като депутатъ, избранъ отъ Балчишкия округъ, считатъ за своя длъжностъ да защитавамъ своя округъ, да ме избератъ и за напредъ. Разбирамъ че г-нъ Министръ на финанситѣ като желае да бѣде всѣкогашъ депутатъ въ Народното Събрание, разбира работата тѣй. — (Председателъ: Звъни.) Когато позволявате да нападатъ на едно, позволете и на другия.

М-ръ Каравеловъ: Отъ васъ това независимо да ли ще бѣда избранъ. Азъ ще бѣда избранъ.

Симеонъ Преславски: Азъ г-да въ никоѣ случай не съмъ желалъ да бѣдж депутатъ въ Народното Събрание, но като ми възложи народа тѣзи длъжностъ, азъ съмъ длъженъ да изказвамъ своето мнѣние свободно; толкова повече, че не съмъ депутатъ на Балчишкия округъ, но съмъ представителъ на Българския народъ. Като таквъ защитавамъ цѣлъ Български народъ; защитавамъ го така, както разбирамъ неговъ интересъ и интересъ на цѣлото Българско Княжество.

Д-ръ Молловъ: Който г-да до сега говориха, обръщатъ внимание само на единъ отъ мотивитѣ и то на единъ отъ най слабитѣ, като казватъ че комисията нѣмала положителни данни за раздѣлението. Но понеже имало въ комисията членове отъ цѣла България, то отстоянията приблизително отъ центроветѣ на округа до крайнитѣ села, се знаяха; сжщо и пѣтицата въ всѣки единъ округъ. Съ една рѣчь всички свѣдѣния, които трѣбало да се зематъ предъ видъ, комисията ги имаше, както и материала, който ѣ се билъ далъ отъ Министерството тѣй сжщо и личнитѣ допълнения, дадени отъ членоветѣ на тѣзи комисия. Ако комисията е предложила това раздѣление, то го е направила въ пълно съзнание на работата, сега остава само частно да се разисква проекта и при това частно разискване има всѣки право да говори и да направи своитѣ забѣлѣжки. Азъ отъ моя страна си задържамъ правото да говоря при този случай.

А. Цановъ: Отъ разискванията и на двата законопроекта се види, че този предметъ е доста мжченъ. Азъ не съмъ съгласенъ съ единтъ, че страната не можала да се изучи въ расстояние на 6 мѣсеца. Нашето Княжество не е една голѣма държава, дѣто трѣба много мѣсеца да се пѣтува отъ единия край до другия. Ние горѣ доло знаемъ нашето отечество, както и селата му, тѣй и рѣкитѣ, и горитѣ му. За това съмъ на мнѣние, че въ течение на 5 до 6 мѣсеца може много добръ да се изучи страната, за да може приблизително, ако не окончателно, да се рѣши този въпросъ. Каза се, че окръжнитѣ началници не ще да могатъ да дадатъ точни свѣдения. Но освѣнъ началницитѣ има и окръжни съвѣти. Както отъ тѣхъ тѣй и отъ учителитѣ, отъ владицитѣ и отъ поповетѣ могатъ да се зематъ добри свѣдения. Тѣй на пр. всѣки владика е минавалъ рѣкитѣ, планинитѣ, когато е ходилъ да види своето паство. За това менѣ ми се чини, че и отъ тѣхъ можемъ да земемъ най-добри свѣдения. Освѣнъ това всѣки представителъ познава разни мѣста на отечеството и отъ всѣкого можемъ да земемъ свѣдения. Така лесно може да се изучи този въпросъ. Това като се види, че отъ двата законопроекта мжно се рѣшава, то азъ мисля да се оставятъ окръжитѣ, както си сж

сега, само да се раздѣлятъ на степени: на първо, второ и третостепенни. Губернитѣ, разумѣва се, да се унищожатъ. Това е моето мнѣние.

П. Станчовъ: (Отъ трибуната). Азъ зехъ думата, г-да, и ако и да се качихъ на трибуната, нѣма да говоря на дълго, но като депутатъ на Народното Събрание и като предмѣта е отъ голѣма важностъ, то азъ ще направя своитѣ забѣлѣжки върху законопроекта и върху доклада на Комисията, за да покажа неудобствата на законопроекта. Виждаме, че Комисията се явява съ единъ другъ законопроектъ противенъ. И двата законопроекта онзи отъ Министерството и отъ Комисията, водятъ се отъ 9 членъ на Конституцията. (Единъ гласъ: Отъ 3 членъ на Конституцията). Но да правимъ разисквания, които ще ни доведатъ до едно неокончателно нѣщо, то азъ не съмъ съгласенъ на това, защото едната и другата страна казватъ, че нѣмаме достаточни свѣдения. А най-послѣ г-нъ Цановъ казва, че единствениятъ изходъ е като се съобразяваме съ члена на Конституцията и като съврѣменно ще имаме предъ видъ економията, която ще направимъ отъ това раздѣление, то азъ имамъ да предложа: Онзи окръзи, които съществуватъ сега и не могатъ да си покриятъ съ своитѣ доходи разноситѣ, именно Еленския, Радомирския, Никополския, Бѣлоградчикския, Балчикския, Самоковския, Габровския, тъй също и Хаджоолу-Пазаржикския да се присъединятъ съ другитѣ, а другитѣ окръзи да си останатъ, както сж до сега. За да раздѣляваме сега окръжитѣ другояче, има свои неудобства и въ това, че новата финансова година е вече наченала по единъ извѣстенъ системъ. Ако го измѣнимъ, то ще направимъ бъркотия въ цѣлата администрация. За това предлагамъ на Народното Събрание, ако обича да приеме, да намалимъ сегашнитѣ окръзи на 23. Защото това е единичното сръдство, ако искаме да нѣма нито населението, нито финансовото отдѣление затруднения и въ идущата сесия слѣдъ по доброто изучаване на този въпросъ можемъ да прнѣтжимъ къмъ дѣленнето на територията, като се съобразимъ съ относителния членъ на Конституцията. (Единъ гласъ: Съгласно).

Мин. Каравеловъ: Ще съобща нѣкои цифри: Еленскій окръгъ дава 46,000 фр., земелни данѣкъ и 17,000 фр. отъ бегликъ. Всѣки окръгъ чини приблизително 150,000 фр. разноси. Балчикскій окръгъ дава 67,000 прями налози и 90,000 прѣки данѣци. Бѣлоградчикскій дава 58,000 прями налози и 4,000 прѣки. Никополскій има голѣмъ приходъ. Самоковскій дава 52,000 прями и 111,000 косвени. Свищовскій за ланската година има много 351,000 прями и 79,000 отъ бегликъ. Берковскій дава 113,000 прями и 151,000 ко-

свени. Дубичкии дава 84,000 прями и 76,000 косвени. Радомирскій дава 69,000 прями, косвени дава твърдѣ малко, само 7,000. Габровскій дава 164,000 прями и 24,000 косвени. Освѣнъ Свищовскій и Никополскій окръзи, другитѣ окръзи изядватъ всичко и неостава нищо.

Мин. Стояновъ: Отъ всичко, което каза прочитаемата Комисия, се видѣ, че има единъ законопроектъ отъ Министерството и послѣ вторий върху сжщитѣ предмѣтъ отъ Комисията; и ако се помни всичко, което говориха до сега нѣкои г-да оратори, то излиза споредъ тѣхнитѣ предложения, че има 8 или 9 разни законопроекти. Менѣ ми се чини, че е неудобно да се продължаватъ по този начинъ разисквания върху единъ предмѣтъ, за който предлежи законопроекта отъ Министерството. Азъ мисля, че на рапорта на Комисията и нейний законопроектъ не трѣба да се глѣда другояче, освѣнъ като измѣнения и допълнения, които е счела Комисията да направи върху законопроекта, който ѝ е билъ даденъ отъ Министерството за да направи върху него докладътъ. Азъ не разбирамъ защо, когато се внесе единъ министерски законопроектъ на разискване, да не се внесе и другийтъ контрапроектъ. Разбирамъ, да се внесатъ измѣнения и допълнения, но като глѣдамъ на рапорта на Комисията, то трѣба Народното Събрание да ги прегледа като допълнения и измѣнения на министерски законнопроектъ. И ако така постъпи Народното Събрание, тогава ще може да спечели много врѣме и не ще да се забърка толкова, за да може всѣки депутатъ да излѣзе съ цѣла една нова система. Разбира се, че всѣки може да разсждава за проекта представенъ отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла, но това може да стане при разглеждане на всѣки единъ членъ отдѣлно и редъ по редъ. Всѣкой отъ г-да депутатитѣ може да си даде гласътъ за всѣкий единъ случай отдѣлно; защото другояче ще губимъ много врѣме и не ще можемъ лесно да дойдемъ до положителенъ резултатъ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли Народното Събрание да продължаваме върху законопроекта или да дадемъ за 5 минути распускъ? (Гласове: За 5 минути распускъ.)

(Послѣ распускъ.)

Предсѣдатель: Обявямъ засѣданието на ново открито. Преди да слѣдвами разискванията, искамъ да обяснимъ предмѣта, за да не влѣземъ въ единъ безисходенъ пѣтъ, защото на нѣкои отъ г-да представителитѣ се струва, че този законопроектъ е билъ отъ Комисията; но той законопроектъ е внесенъ отъ г-на Министра и ние трѣба да разискваме този проектъ. Комисията бѣше принудена да направи нѣкакви измѣнения и намъ сега принадлежи да разискваме първо проекта на Министра заедно

съ представенитѣ измѣнения отъ страна на Комисията. Азъ другоаче не знамъ, какъ можемъ да дойдемъ до заключение; за това моля Народното Собрание да се произнесе, какъ глѣда на тази работа.

Михайловский; Собранието вече се освѣтли върху този проектъ; но ние трѣба да земемъ въ внимание, както що казва Конституцията: Че ние не сме депутати на едно мѣсто, но трѣба да глѣдаме за доброто на цѣлата държава; за това не можемъ да си пазимъ интереситѣ на нѣкои мѣстности, но трѣба да имаме предъ очитѣ си интереса на държавата. Ако има въ нѣкои мѣста разбойничество, то имаме топови и войска за да се бранимъ. Азъ предлагамъ на Собранието, да се чете отъ трибуната териториялното раздѣление отъ Министра и докладътъ отъ Комисията, тогава да се сравнява единъ членъ съ други и тогазъ Собранието може да опредѣли, кои членове трѣба да се смѣнятъ, или кой отъ двата ще се одобри. Азъ мисля, че може да се рѣши този въпросъ и да пристѣпимъ къмъ разглеждане на двата проекта.

Мин. Каравеловъ: Обикновено като се предложи законопроектъ, става първо четение и ако се одобри, дава се на Комисията за разглеждане; а второто четение става членъ по членъ. Ние можемъ да се препирами за всѣки членъ отдѣлно. Ако Собранието намѣри по важни въпроси въ единъ членъ, то можемъ да ги извадимъ вѣнъ и да се помисли за тѣхъ: Ние можемъ да обрнемъ внимание на населението или на доходитѣ и т. н., и отъ това ще зависи окончателното раздѣление на територията.

Михайловски: Азъ предлагамъ г-нъ Докладчикъ да захване да чете членъ по членъ. (Гласове: Съгласно.)

М-ръ Каравеловъ: Тогава желателно е г-нъ Докладчикъ да земе докладътъ отъ Министра и да прави замѣчания, които е предложила комисията. Той може да мотивира своятъ проектъ, или може да се откаже отъ него.

Председателъ: Приема ли се това предложение? (Приема се.) Който го не приема да си дигне ржката. (Малцина дигнаха.)

Докл. Икономовъ: Чете назова и първия членъ отъ Министерския проектъ.

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

ЗА

I Административното раздѣление територията на Княжеството

1. Територията на Българското Княжество се раздѣля административно на окръжия, споредъ приложенитѣ списѣкъ, първостепенни и второстепенни.

Първостепенни окръжия сж: Софийското, Видинско-то, Търновското, Руссенското и Варненското: второстепенни — вситѣ останали.

Чете сжщия членъ отъ проекта на Комисията.

I.

Чл. 1. Територията на Българското Княжество се раздѣля административно на окръжия и околии споредъ приложенитѣ списѣкъ.

Всичкитѣ окръжия сж осемнадесѣтъ и се дѣлятъ на първостепенни, второстепенни и третостепенни.

Комисията е направила само тая разлика, именно защото се вижда нужда за раздѣление на окръжитѣ на първостепенни, второстепенни и третостепенни, споредъ числото на населението, пространството и доходитѣ.

М-ръ Тишевъ: Законопроектъ отъ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла за териториялното раздѣление на Българското Княжество направи раздѣление на окръжитѣ на първостепенни и второстепенни 15, а по много отъ двѣ категории, Министерството е считало за излишно. Причината за такова раздѣленне лѣжи въ това, защото съдържанието на Началницитѣ въ нѣкои градове е по сжщо и второ, че работа въ тия градове има по много и въ първостепенитѣ и въ второстепенитѣ има сждове и казначейства. Никоя по голѣма разлика между първостепенни и второстепенни нѣма.

Доклад. Икономовъ: Причината, по която не може да се сравни н. п. Плевненскитѣ окръжъ съ Ловчанскитѣ, или Орханскитѣ, лѣжи въ това, че първитѣ иматъ по много работа отъ колкото вторитѣ. Ловечъ има по голѣма работа отъ колкото Орхание, за това сж и раздѣлени на третостепенни, това раздѣленне трѣба да бѣде временно; а какъ ще станѣтъ постѣ, когато границитѣ ще се опредѣлятъ, това е другъ въпросъ.

Стамболовъ: Най напредъ трѣба двѣ работи да се разискатъ. Комисията предлага да стане привременно раздѣление, а г-нъ Министръ коренно. За това пръвъ въпросъ е този да ли да стане при временно раздѣление или постоянно. Щомъ този въпросъ се рѣши, тогава другото ще бѣде лесно.

М-ръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла: Имамъ честь да кажа, че считамъ много по полезно коренното раздѣление отъ колкото привременното; защото привременното раздѣление нѣма да отстрани неудобствата, които сжществуватъ и ако се отлага, още по мжчно ще бѣде. Да наведж единъ примѣръ: Руското управление унищожи два окръжия Тутраканскитѣ и Златишкитѣ, безъ да се проговори; дума и ако имаше време тогава да направи повече унищожения, то можеше това по лесно да стане отъ колкото що става днесъ.

Баларевъ: Г-нъ Министръ каза, че ако би да се отложи този въпросъ за сега, то още по мжчно

ще бжде. Но азъ мисля, че ако раздѣлимъ България коренно и подиръ малко време се покажатъ недостатъци, тогазъ и мжнотинтъ повече ще се умножатъ, отъ колкото ако приемемъ едно административно раздѣление, когато се узнае на всѣко едно мѣсто културното и търговско отношение. Много по добръ ще бжде да стане постоянно раздѣление по послѣ, щомъ се това вече знае, отъ колкото да се направи това сега, дѣто не се знае.

Михайловски: Ние не можемъ да кажемъ тука, дѣлимъ ли временно или постоянно, или вѣчно. Г-да! нищо нѣма постоянно на тоя свѣтъ и нищо нѣма съвършено. Може да се намѣрятъ недостатъци и трѣба да се промѣни раздѣлението; пакъ не можемъ да кажемъ, че непознаваме нашата земля, защото азъ вѣрвамъ, че има хора, които знаятъ село по село нашето отечество и то не е никакъ terra incognita. За това азъ мисля, че не трѣба да се каже нито временно нито коренно, нито постоянно; но просто да се каже „территориално раздѣление“.

Грънчаровъ: Г-нъ Михайловски каза, че не трѣба да се произнасяме дали временно или постоянно ще дѣлимъ; а послѣ потвърди пакъ това, че сега не можемъ да дѣлимъ постоянно, защото работата е мжчна. За това трѣба пакъ да дойдемъ на предложението на г-на Стамболова, т. е. трѣба да рѣшимъ това да ли ще приемемъ коренно или временно раздѣление; а по натаѣкъ трѣба да се пита, ще ли присѣдинимъ нѣкои цѣль окржъ на другъ, или ще го цѣнимъ?

М-ръ Стояновъ: Въпросътъ да ли привременно, или окончателно трѣба да дѣлимъ, нѣма практични послѣдствия и за сега е излишенъ. Ако и да кажемъ окончателно или коренно ще бжде това раздѣление, то въ идущата сесия никой не може да спрѣ да поправимъ тоя законъ, ако това Събрание или друго едно наше Събрание признае, че има нужда за измѣнение. За това, г-да, нѣма да се ржководимъ отъ прилагателно име „коренно“ или „временно“. Всѣки законъ щомъ се приеме ще се тури въ дѣйствие, а послѣ може да се измѣни. За това не трѣба никаква дума да се прилага тука.

М-ръ Цанковъ: Проектътъ ми се чини, че можемъ да го направимъ постоянтъ и трѣба да бжде постоянтъ; защото ако искаме да се опредѣли една околия, то не можемъ никакъ да го направимъ освѣтъ да кажемъ „постоянтъ“. За да се опредѣли, кое село припада на коя околия и коя околия на кой окржъ, то направо Народ. Събрание трѣба да каже: че Българското Княжество се дѣли на толкова окржъ и толкова околии, а това трѣба да бжде постоянно. Трѣба да земемъ въ внимание числото на жителитъ и пространството на мѣстото и трѣба да кажемъ: толкова хиляди жители има единъ окржъ и толкова про-

странство припада на единъ окржъ, сжщо и за околинтъ ние не можемъ да кажемъ, че една околия състои отъ толкова жители и т. н. Иначе може да се случи че на единъ окржъ идатъ повече, а на другъ по малко жители. Но Народ. Събрание трѣба да каже колко окржъ и колко околии ще има въ Княжеството, а когато испита Министерството положението на страната, тогава то ще каже: еди кое мѣсто, еди кое село не трѣба тамъ, а другадѣ да се притурятъ и тогазъ Народ. Събрание може да одобри това. До сега Министерството тѣзи отношения не е испитало, за това не трѣба да речемъ нито „временно“ нито „постоянтъ“. Преди всичко както се каза, трѣба да опредѣлимъ числото на окржитъ и околнитъ.

Михайловски: Само това пмамъ да кажа, че за да стане това законъ, трѣба да се потвърди отъ Негово Височество Княза; и това остапува законъ, до когато Народ. Събрание съ Княжеското одобрение не го измѣни.

Т. Санчовъ: Разискванията се поведоха върху заглавнето. Събранието мисля, че нѣма за цѣль, или за особена задача, да прави временни или постоянни или вѣчни закони, слѣдователно и въ това заглавие трѣба да се нехвърли думата „временно“ или „коренно“, както и да било, а да се каже просто „законопроектъ за административното раздѣление територията на Княжеството“ (Гласове: Съгласни.)

Предсѣдателъ: Приема ли се да бжде заглавието въ проекта на г-на Министра споредъ предложението на г-на Станчова? (Гласове: Приема се.) Който го не приема да се дигне ржката. (Никой не дигна.)

Т. Станчовъ: Думата „на Княжеството“ трѣба да се нехвърли и да се тури вмѣсто „на“ „въ“ „Княжеството“.

Предсѣдателъ: Ще каже, да приемемъ да разискваме този проектъ. Съгласно ли е Народ. Събрание да се разтѣжда всѣки членъ отдѣлно? (Гласове: Да.)

Доклад. Икономовъ: (Чете още веднжъж 1-ий членъ отъ Министерскій проектъ, а послѣ отъ проекта на комисната.)

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че тука има нѣколко въпроса, които трѣба да се раздѣлятъ. Първий въпросъ е, колко окржъи трѣба да имамъ, а послѣ на колко степени да ги дѣлимъ. Тѣзи сж два важни въпроса.

Михайловски: До сега имаше 31 округа. Колко ще ги има за напредъ? Най напредъ трѣба да се опредѣлятъ окржитъ, на които сжществуватието не е нужно, или които немогжтъ да сжществувати.

Мин. на Вжтр. Дѣла: Г-нъ Министръ на външнитъ дѣла каза, че при опредѣлението на числото на окржитъ, трѣба да се земе въ внимание число-

то на населението и обширността на пространството. При съставянето на това ново териториално разделение имало се е това предъ видъ, както го доказва членъ 1 и членъ 4 (Чете ги.) На това основание териториалното разделение става на 15 окрузи; между тяхъ има на пр. Софиският округъ 124,000 жители, съставенъ само отъ Софиският и Самоковският округъ. Комисията, която е разгледала този проектъ, съгласила се е съ това мѣстие и направи новъ Софиският округъ, отъ сегашния Софиският и Самоковски. Азъ мисля, че трѣба сега да се гласоподава отдѣлно за всѣки единъ округъ.

Стамболовъ: Понеже въ първата алинея се каза, че има приложенъ списъкъ на окрузитѣ и околнитѣ, то азъ мисля, че този списъкъ трѣба най напредъ да се разгледва. Послѣ ще да земемъ листътъ представенъ отъ министъра на Вѣтрѣшнитѣ дѣла и така ще видимъ, кои окрузи трѣба да се присѣдинятъ на единъ другъ и кои оставатъ самостоятелни. Щомъ свършимъ това, тогава ще видимъ колко окрузи има. За това моля г-нъ докладчика да прочете списъка.

Предсѣдателъ: Приема ли Народното Събрание да се чете списъка?

Мин. на Вѣтр. Дѣла: Менѣ ми се струва, че е излишно, ако се чете отдѣлно списъка. Когато разглеждаме всѣки округъ, можемъ да опредѣлимъ да ли ще остане округъ и ако не остане кадѣ ще се присѣдини, и т. н.

Д-ръ Минчовичъ: Азъ обръщамъ вниманието на Народното Събрание на едно нѣщо, защото виждамъ, че има недоумѣние. Законопроекта на г-на Министъра на Вѣтр. дѣла представлява не само разделение на окрузи, но и съставяне на околии. Сега тукъ е въпросъ: ще ли приеме Народното Събрание само присѣдинението на единъ окръгъ къмъ другъ, или тъй също ще състави нови околии. Това е най главно и трѣба да се опредѣли.

Мин. на Вѣтр. Дѣла: На основание на Конституцията не можемъ да правимъ такива разностепенни окрузи, защото началницитѣ трѣба да иматъ едни и същи задѣлжения, а не да водимъ 2 и 3 вида началници.

Мин. Цанковъ: Но всѣкакъ трѣба да земемъ за основание числото на жителитѣ на единъ округъ и пространството му, защото това е основа. Конституцията казва, че територията се раздѣля на окрузи. Колкото жители има единъ округъ, толкова трѣба да ги има и други. Ако искаме да направимъ единъ отъ 100,000, а другъ само отъ 50,000 жители, то не ще да бъде праведно и не ще отговаря на Конституцията. — Слѣдователно като ние твърдѣмъ добръ знаемъ, че Българското Княжество има 1500,000 жители, то сега можемъ да кажемъ, колко окрузи

трѣба да бъдатъ, ако най напредъ постановимъ колко жители трѣба да има единъ округъ. Ние не трѣба да глѣдаме, дѣ ще бъде на пр. сѣдилище, защото то зависи отъ мѣстоположението и ще се опредѣли послѣ. Първо трѣба да земемъ числото на окръжитѣ и всичко друго ще бъде лесно.

Стамболовъ: Азъ мисля, че щомъ се говори въ една алинея „споредъ приложения списъкъ“, тогазъ трѣба да се чете приложения списъкъ; защото, ако опредѣлимъ 15 или 20 округа, тогава трѣба да дѣлимъ части отъ единия округъ и да ги присѣдиняваме на другъ, за да добиемъ това опредѣлено число. Нѣщо което комисията е имала предъ видъ, че не е въ интереса на държавата, а е намѣрила за най добръ да не става. Както говори Г-нъ Докаджикъ на комисията, разбираше се, че за сега не става таквось коренно разтѣление, но само сливане на единъ округъ съ други. За това предлагамъ да не опредѣляваме сега числото на околнитѣ, биле 15, или 18, или 20, или 25, то ще се види по послѣ. Най напредъ трѣба да се рѣши дали да се присѣдинява единъ округъ на другъ и исцѣло и послѣ ще се покаже колко округа ще имаме.

Мин. Цанковъ: Ако да бѣха тѣзи окрузи основани на второто начало, т. е. на количеството на жителитѣ и на пространството на з митѣ, тогава можемъ да гласоподаваме за тяхъ. Но тукъ глѣдаме единъ округъ отъ 160,000, а други отъ 70,000 жители. Тукъ виждаме, че единъ округъ е 2 пѣти по голѣмъ, колкото другъ. Ще каже, че не сме добръ опредѣлили числото на окрузитѣ. Иначе сички тѣзи свѣдѣния, които искаме отъ министерството, не могатъ да станатъ. За да можемъ отъ тѣзи жители и на това пространство да съставимъ окръгъ, трѣба да намѣримъ отъ кое мѣсто, кое парче ще земемъ, да съставимъ единъ окръгъ. За това трѣба да се каже, толкова жители и толкова пространство трѣба да има единъ округъ. Окрузитѣ могатъ да останатъ тъй, до когато не се събератъ свѣдѣния.

Мин. Каравелавъ: Азъ мисля, че Конституцията не ни бърка да правимъ Окръзи разностепенни. Конституцията само казва, че трѣба да има окръзи и околии, но какъвъ да бъде характера административенъ и полицейски, това не ни казва Конституцията. Да желаемъ да бъдатъ всички окръзи еднакви, това не е възможно, нито въ една страна това го нѣма. Ако може да ми покаже нѣкой, нѣка ми покаже, азъ ще му поблагодаря за новия спосѣбъ на администрацията.

Мин. Цанковъ: Менѣ ми се струва, че помни Народното Събрание, щото азъ казахъ, че тѣзи основи, като се земаатъ, не могатъ да бъдатъ добри за коренно териториално раздѣление, защото има нѣкои мѣста по празни, а нѣкои по пълни; затова

така става и въ цѣль свѣтъ. Но съ това не е казано, че единъ окръгъ може да има 170000, а други да има само 70000 жители. Това е твърдѣ голѣма разлика и никѣдъ въ цѣль свѣтъ нѣма такова раздѣление. Азъ разбирамъ, че има разлика отъ 10,000 на пр. 60,000 до 70,000. А да има на едно мѣсто 100,000, а на друго 50,000 жители, това го нѣма въ цѣль свѣтъ.

Доклад. Икономовъ: Има такова едно раздѣление въ Франция, дѣто има Сенския Департаментъ 650.000, а Западнитѣ департаменти иматъ 80,000 жители; но това не е за насъ работа. Ние ударихме сега по единъ пѣтъ, който за насъ е неисходенъ. Ако земемъ думитѣ на Г-на Министра на Външнитѣ Дѣла, то виждами, че той не иска раздѣление, което може да се приложи сега; но настоява само Нар. Събрание да опредѣли главнитѣ пунктове, които ще бждѣтъ на околии, а послѣ да остане на Министерството да опредѣли точно пространството. Ние мислимъ, че трѣба да устрояваме праведно раздѣление. За това Нар. Събрание трѣба да рѣши ще ли послѣдва Г-на Министра, или ще пристѣпни сега къмъ раздѣление; т. е. да слѣдва отъ единъ окръгъ на други и отъ една околия на друга.

Стамболовъ: Обръщамъ внимание на това, че трѣба да се чете списъка, който е приложенъ. Ние нѣмаме намѣрение да кжсами единъ окръгъ и да го припураме на другъ окръгъ, но просто трѣба да пристѣпнимъ къмъ махнувание на тѣзи окръзи, които немогѣтъ да съществуватъ; послѣ ще видимъ колко окръзи има, които могѣтъ и трѣба да съществуватъ. Заради туй немогѣ да разберѣ думитѣ на Г-на Министра Цанкова, да ли той говори за бждѣще или говори за сега. Ние говоримъ, че сѣка околии трѣба да има отъ 25 до 40,000 жители и сѣкой окръгъ ще има по нѣколко околии споредъ числото на населението: едни ще бждѣтъ първостепенни, а другитѣ могѣтъ да бждѣтъ второ и третостепенни. Заради туй предлагамъ да се захване отъ списъка на окръжитѣ, за да рѣшимъ, кои не могѣтъ да съществуватъ, а споредъ мѣстото и населението да ги раздѣлимъ на първо и второстепенни.

Мин. Цанковъ: Комисията, както видите отъ рапорта, прави нѣщо привременно, сега предполага да има 18 окръзи, но това не е постоянно и като се дотавятъ свѣдѣния, тогава пакъ ще се измѣни. Мнѣ ми се чини, че сѣки отъ насъ, когато земе да пресмѣтне, колко околии и кои околии трѣба да припадѣтъ на единъ окръгъ, трѣба да земе напр. число 18 за постоянно, за да може послѣ да се каже еди кое село, еди кое мѣсто трѣба да се присѣдинятъ на еди кой окръгъ; а по другъ единъ смисълъ неможе да се прави раздѣление. Колкото за мнѣнието на Г-на Икономова, че въ Сенскитѣ

департаменти има много по голѣмо число жители отъ колкото въ други департаменти, то трѣба да припомнимъ, че Вие знаете твърдѣ добрѣ, че окръжитѣ около Столицата сѣ основани на други административни условия, отъ колкото останалитѣ.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че първий въпросъ, който трѣба да разрѣшимъ е: ще ли да се кжсатъ окръжитѣ или не? (Гласове: така е!)

Мин. Тишевъ: Щомъ отхвърлимъ кжсание на окръжитѣ и се ограничимъ на съединение, тогава онова, което чакаме отъ новото административно раздѣление, неможемъ да постигнемъ. Има села, които немогатъ да се управляватъ отъ единъ извѣстенъ окръгъ, или че сѣ далечъ отъ града, или че нѣматъ съобщение съ този градъ. За примѣръ ще наведѣ, че има 15 до 20 села отъ Врачанскитѣ окръгъ, на които рѣка Искъръ прѣче да иматъ редовно съобщение съ Враца, като нѣма мостъ, по който да минуватъ презъ рѣката; по тѣзи села сѣ много по близо до Орханне; За това неразбирамъ защо да не се присѣдинятъ на Орханне. Тѣй сѣщо има и въ Самоковскитѣ окръгъ нѣкои села, които по добрѣ могѣтъ да се съединятъ съ Радомиръ, отъ колкото съ Самоковъ. Има въ Търновскитѣ окръгъ села, които сѣ отдалечени отъ града 14 часа, а отъ Севлиево само три часа; Такива фактове има почти въ сички окръзи; защо да непрѣмнимъ тѣзи грѣшка? Кой ни принуждава да неизмѣнимъ днесъ сегашното раздѣление на окръжитѣ?

Доклад. Икономовъ: Комисията никога не е отричала необходимостъ за измѣнение; но не е съгласна, само като ще стане за едно кжсо време. Г-нъ Министръ познава, че трѣба да стане сега, но не знаемъ дали мисли въ сички мѣста, или само въ нѣкои. Отъ неговитѣ проектъ се вижда, че раздѣленieto ще стане по сѣтнѣ и че числото на околинѣ, както и границитѣ и пространството ще се опредѣли въ Министерскитѣ Съвѣтъ по сѣтнѣ. Щомъ е на мнѣние че това трѣба да стане сѣтнѣ, ние сме съгласни, но желаемъ да обясни какъ той мисли.

Мин. Тишевъ: Ето какъ разбирамъ азъ териториалното раздѣление на окръжитѣ. Най напредъ трѣба да се опредѣли тѣхното число и нищо да се неизмѣнява; защото тѣ сѣ единица голѣма, за което можемъ да се произнесемъ. Колкото за околинѣ трѣба приблизително да се постави числото. Азъ представихъ 56 околии, азъ непостоянствувамъ на това, може да се прибаватъ още 2 или 4, или да се смятатъ нѣколко. А що се касае за селата, ние неможемъ да опредѣлимъ, къмъ коя околия да припадѣтъ. Къмъ коя околия едно село да принадлежи, това може да се опредѣли тогава, когато имаме свѣдѣния; Заради туй трѣба да остане на Министерскитѣ Съвѣтъ да рѣши това, а на Народ. Събрание ще се представи това раздѣление да го утвър-

ди, за да стане законъ.

Доклад. Икономовъ: Отъ насъ се изисква само да опредѣлимъ числото и центрътъ на околитѣ и окржзитѣ, а другото да се остави на Министерския Съвѣтъ. Ако е така, тогазъ представения законопроектъ е съвършено излишенъ. Но по мое мнѣние, най напредъ трѣба да се пристъпи къмъ това да се рѣши въпроса, трѣба ли да бѣде раздѣленieto привременно или коренно; до дѣто това се не рѣши нѣма никакъвъ исходъ.

Славейковъ: Отъ станхлитѣ разисквания вижда се, че желанието на Министерството е твърдѣ хубаво; но то не е далечъ отъ желанието на комисията, защото се спосрѣщатъ. Споредъ предложението на Г-на Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла ако се опредѣли точно сега, ще бѣде по лесно на Министерския Съвѣтъ въ другата сессия да представи тѣзи распредѣления и згрупирания; но комисията не е могла да направи това, защото именно тя не може да знае, кои ще бѣдѣтъ точкитѣ. Какъ може да опредѣли това, като нѣма карти и нѣма общинский законъ, за да би могла да знае отъ колко бщини ще състои една околия и колко околии трѣба да съставятъ единъ окржгъ. Комисията проче е отбѣгнала да се произнесе за това, а само предвижда отъ економическа точка зрѣние че трѣба да се слѣятъ нѣкои окржзи, които не могатъ да съществуватъ сами по себе си. Това е могла комисията да направи. Сега тѣзи 50 или 60 околии какъ ще може Народ. Събрание да ги означа? (Гласове: никакъ.) За това именно е отбѣгвала комисията отъ тѣзи измѣнения на околитѣ, а показвала е само центроветѣ и нѣкои окржзи е съединила съ други; а така мисли, че е правила улеснение както на администрацията, тѣй и на населението. Азъ мисля, че трѣба да земемъ за начало онова, което можемъ да направимъ, когато изучимъ по добръ отечеството си. Нѣколко околии се съставляватъ отъ нѣколко села или общини, а тѣзи нѣколко околии ще съставляватъ окржгъ. Сега комисията не може да земе отговорността на себе си, да прави такива раздѣления, защото може да се случи да се затрудни управлението и да пострадатъ финанцитѣ.

Болѣрски: До колкото разбирамъ съдържанието на тѣзи два законопроекта, виждамъ, че тѣ сѣ твърдѣ сходни единъ съ другъ. Законопроектътъ на Г-на Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла има 15 Окржзи, а докладътъ на Комисията 18. Разликата е само 3 Окржга; но трѣба да земемъ предъ видъ, че Комисията желае да останатъ тѣзи Окржзи привремени, защото сега не може да се произнесе, къмъ кои Окржзи могатъ да се присѣдинятъ околитѣ. Комисията казва, че тѣ ще съществуватъ до тогазъ, до когато се намѣри къмъ кой Окржгъ могатъ да се при-

сѣдинятъ. Отъ това се вижда твърдѣ хубаво, че двата законопроекта сѣ твърдѣ сходни единъ съ другъ и азъ мисля, че Нар. Събрание не ще да има трудъ да тури тѣзи два законопроекта въ съгласие. Отъ думитѣ на Г-на Министра азъ разбирамъ, че Нар. Събрание трѣба да се произнесе колко Окржга трѣба да бѣдѣтъ. Слѣдователно числото трѣба да се опредѣли и на основание на това да се опредѣли, дѣ трѣба да бѣде центрътъ на сѣки Окржгъ. Така, ако земемъ въ внимание думитѣ на Г-на Министра, то Нар. Събрание може да приеме 15 окржга и границитѣ да се опредѣлятъ въ бѣдѣще. Колкото за числото на Околитѣ, струва ми се, че по-добръ ще бѣде да се непроизнасями за сега додѣто не изучимъ по-добръ отечеството си. При спъко, че въ законопроектътъ на Министерството има 55 Околии, комисията нищо неказва за този въпросъ; само казва: Когато се изучи, тогазъ ще се рѣши. Слѣдователно струва ми се, че по-добръ ще бѣде Окржзитѣ да се приематъ за сега, а Околитѣ да останатъ за по-сѣтнѣ.

II. Станчовъ: По този начинъ, ако разисквами нѣма да свършимъ нито докладътъ на Комисията, нито законопроектътъ на Министерството, нито ще направимъ нѣщо ново. Когато се прави единъ законопроектъ, първо условие е да се земе предъ видъ, до колко ще се удовлетвори желанието на населението и до колко ще се удовлетвори съществуещото Управление. Да се препирами да ли ще има 15 или 18 Окржга, това ще бѣде безъ полза и безъ цѣль и най сетнѣ Събранието не може да се произнесе. Колкото за мене азъ не съмъ нито за 18 нито за 15 Окржзи, но мисля че по-добръ е да има по-много Окржжия. Азъ предлагамъ да станатъ 21 Окржжия и да се изключатъ само ония Окржжия отъ сегашнитѣ, на които доходитѣ сѣ малко и немогатъ да покриватъ разносикитѣ. Да земемъ напр. Еленский Окржгъ; въ тоя Окржгъ доходитѣ сѣ толкозъ малки, щото едвамъ покриватъ разносикитѣ, когато Ловчанский или Провадийский иматъ доходи до 400 хиляди франка. Еленский нѣма нито $\frac{1}{8}$ отъ това. Твърдѣ голѣма несправедливостъ и неумѣстностъ ще бѣде, голѣмо немарение ще бѣде, ако Нар. Събрание покаже невнимателностъ къмъ това. Еленский Окржгъ може да се присѣдини къмъ другъ и никакъ неможемъ да го сравняваме съ Свищовский, Кюстендилский и др. дѣто има повече доходи и дѣто слѣдователно хората иматъ по-много работа и при това повече препирни и повече нужда да тичатъ къмъ Управлението. Дѣто има малко доходъ, тамъ има малко хора, а слѣдователно и малко работа за Управлението. Отъ тѣзи точка зрѣния трѣба Окржзитѣ да останатъ 21; могатъ да се кассиратъ: Еленский, Радомирский, Никополский, Бѣлградчикский, Балчикский, (който се пренася къмъ Х. О. Пазарджикский),

Османъ-Пазарекъ и Самоковскій. Тѣ да станатъ Административно околии съ разлика на тѣзи, които днесъ иматъ само Полицейско Управление, т. е. да станатъ Околии, каквито сж предвидени при Турекото Управление наречени нахии и управлявани отъ мюдюри. Въ проекта на Министерството се казва, че ще има 5 първостепенни Окржии и 10 второстепенни; слѣдователно сичко 15, а Коммисията предлага 18. Сега Събранието треба да рѣши: 18 ли ще има, или 15, толкова ли колкото си сж сега или колкото азъ предлагамъ 21?

Мин. Каравеловъ: Азъ виждамъ, че въпросътъ по скоро ще ни приведе къмъ цѣль ако да рѣшиме: ще ли да кжсаме старитѣ Окржи или не? Това най напредъ да се рѣши.

Стамболовъ: Щомъ единъ пътъ Г-нъ Министръ заяви въ свойтъ законопроектъ, че нѣма още свѣдения, колко Околии ще има и какъ ще имъ бждатъ границитѣ, тогазъ разбирамъ че ние трѣба да земемъ схитѣ мѣрки, за да неопредѣлимъ коренно колко Окржии ще бждатъ. Трѣба сичко да бжде точно изработено, но ние виждамъ, че Г-нъ Министръ въ малко време не е могълъ да изучи тоя въпросъ. Дѣлението на Околитѣ, не може да стане, до дѣто не се изучи страната, защото ако стане сега, то ще бжде само кърпение. За това понапредъ трѣба да се опредѣлятъ Околитѣ, а послѣ Окржитѣ. Сега като се съгласявамъ, че не можемъ да правимъ това дѣление, но трѣба да искаме свѣдения; и като не сме съгласни да опредѣлимъ, колко трѣба да бждатъ Окржитѣ, то просто искамъ да се унищожатъ нѣколко Окржа, които не могатъ да сществува, които въ турекото време бѣха мюдюрлюци и които грабятъ пари отъ другитѣ мѣста, за да се обдържаватъ. За това обръщамъ внимание върху заглавието, да бжде това раздѣление привременно, и тѣзъ нарѣдба до тогазъ да сществува, до когато министерството представи точенъ законопроектъ. За това предлагамъ да се вотира предложението на Г-на министра Каравелова.

Мин. Стояновъ: Предложението на Г-на Министра Каравелова не се касае до Околитѣ, но до Окржитѣ, да ли да сществува за напредъ въ тѣзи граници, въ които днесъ сществува. Колкото за Околитѣ то е другъ въпросъ, за който се говори въ 4 чл. (Чете го.) Въпросътъ за Околитѣ не може да избѣгне и можемъ да го рѣшимъ въ таквъ или другъ смисълъ. Народното Събрание не може да тури една карта и да рѣши тоя въпросъ за постоянно, то може само да каже, че Околитѣ на примѣръ могатъ да иматъ отъ 20 до 40 хиляди жители, или отъ 20 до 30. Ако не направимъ такава нѣщо, тогава трѣба да се отречемъ отъ цѣлия законопроектъ. Работата е, за Окржитѣ които сществува и Г-нъ Каравеловъ мисли да се обясни

въпросътъ: дали да сществува въ днешнитѣ граници, за да се улѣсни съ това новото раздѣление на Околитѣ. А колкото за това, временно или постоянно, то азъ мисля, че Нар. Събрание въ нѣкоя отъ идущитѣ сесии може да го измѣни изново, ако бжде потребно. Така напр. Свищовскій въ бждще може да си остане, а Ески-Джумайскій ще се види за напредъ, да ли ще отговаря на условията за самостоятеленъ Окржъ.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народно Събрание да се говори още върху това? (Гласове: не; да се гласоподава.)

Ик. П. Тодоръ: Толкозъ време се е говорило и не се дойде до никакъвъ резултатъ; не ще ли да бжде по добръ да се пристъпи къмъ разгѣждане на тѣзи Окржи и да дойдемъ до работа; защото тогава ще се види, колко Окржи е възможно да сществува. (Гласове: да се гласоподава.)

Предсѣдателъ: За Предложението на Г-на Каравелова не може да се гласоподава преди да се произнесе Нар. Събрание за първия членъ отъ проекта на министерството.

Стамболовъ: Азъ не разбирамъ защо не можемъ и не разбирамъ какъ си присвоявате правото да не туряте въпросътъ на гласоподаване? Ние не сме въ състояние да опредѣлимъ или неопредѣлимъ границитѣ; въпросътъ е само: ще ли можемъ да кассираме Окржията или не? — Това е едно предложение, което ще улѣсни работата и което Г-нъ министръ предлага и за него трѣба да се гласоподава.

Предсѣдателъ: И въ проекта на министра на Вжтрѣшнитѣ дѣла се ражда въпросъ: да ли ще раскжсамъ или не настоящитѣ Окржии; и мисля че това предложение е на редъ.

Мин. Цанковъ: Преди да се кжсатъ Окржията, или да се не кжсатъ, предварително трѣба да се знае, както Г-нъ Станковъ казва; т. е. ние трѣба да рѣшимъ: колко Окржии ще станатъ и тогава ще знаемъ да ли трѣба да ги кжсамъ, или можемъ ли да ги оставимъ цѣли.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че Г-нъ предсѣдателъ може да попита Нар. Събрание, кое предложение да се вотира по напредъ. Азъ предлагамъ едно предложение и мисля, че може да се пита Нар. Събрание да ли го приема.

Предсѣд. Сукнаровъ: Желаетъ ли Нар. Събрание предварително да се произнесе върху члена въ проекта на министра на Вжтр. дѣла, или ще се произнесе върху предложението на Г-на министра на Финанситѣ? (Гласове: върху предложението на Г-на министра на Финанситѣ.) Който е за предложението на Г-на министра на Финанситѣ, да си дигне ржката.

Мин. Каравеловъ: Така е формулиранъ въ-

просът и така трѣба да се вотира: „трѣба ли да се кжсат и присѣдиняват по части единъ Окржгъ на другъ или нетрѣба“?

Предсѣдателъ: Счита ли Нар. Събрание за нужно, щото настоящитѣ Окржзи да се кжсат и съединяватъ съ други?

Бръшляновъ: Азъ мисля, че въпросътъ е съвсѣмъ другъ. Тукъ се казва, че нѣкои Окржзи трѣба да се присѣдинятъ къмъ други. (Шумъ.)

Предсѣдателъ: Може ли Нар. Събрание да приеме да се раскжсатъ съществующитѣ днесъ Окржзи? който приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Слѣдователно цѣлитѣ Окржзи могатъ да се присѣдиняватъ.

Стамболовъ: Въпросътъ се рѣши за сега; слѣдователно предложението на Г-на министра Каравелова се прие.

Мин. Каравеловъ: Азъ не предложихъ нищо да ли да се кжсатъ Окржзитѣ или не; азъ просто казахъ, че едното или другото трѣба да се рѣши. Впрочемъ моето мнѣние е, че съществующитѣ Окржзи немогатъ да бждатъ раздѣлени на двѣ части, а само могатъ изцѣло да бждатъ присѣдинени на други.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание мнѣнието на Г-на Каравелова? (Приема се.) Който го неприема да си дигне ржката. (Никой.) Желаетъ ли Нар. Събрание още да слѣдвами? (Едни гласове: не; други — да.) Който нежелаетъ да се слѣдва да си дигне ржката. (Малцина дигнаха.)

Славейковъ: Азъ незная, каква полза ще бжде, ако отложимъ това до утрѣ. Ние трѣба да опредѣлимъ, какво ще разглѣждами. Сега рѣшихми по начало, че нѣма да кжсами, но само изцѣло да се присѣдиняватъ Окржзитѣ единъ на другъ, остана сега второто; приема ли се присѣдинението на единъ Окржгъ къмъ другъ, както го предлага Комисията.

Болѣрски: Азъ искамъ да знаа, може ли да се присѣдини единъ Окржгъ на другъ или не може. додѣто не се рѣши окончателенъ ли е този законъ или привременъ. (Гласове: това е свършено.)

Предсѣдателъ: Сега е на редъ да се гласоподава за мнѣнието на Комисията. Желаетъ ли Нар. Събрание още да говори върху предложението на Комисията?

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че Комисията е приела нѣщо по начало, т. е. опредѣлила е Окржзи, които немогатъ да съществуватъ и сж тягостъ на другитѣ, то затова трѣба да се съединятъ съ тѣхъ. Зарадъ туй предлагамъ да се пита: Окржзитѣ, които немогатъ да съществуватъ, бива ли да се съединятъ съ другитѣ? и ако се приеме, тогазъ да се присѣдинятъ.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още върху това. (Гласове: не; да се гласо-

подава.) Приема ли Нар. Събрание предложението на Г-на Стамболова, което е мнѣние на Комисията, т. е. онѣзи Окржзи, които немогатъ да се обдържаватъ отъ приходитѣ си, да се присѣдинятъ изцѣло на други? (Приема се.) Който неприема да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

Сега да се опредѣли, кои сж тѣзи Окржзи.

Стамболовъ: Кой окржгъ е мислила комисията, че не може да се поддържа и че трѣба да се съедини съ другъ, това е показала въ своя рапортъ и заради туй трѣба да се произнесе Събранието върху това. Заради туй ще бжде най-добрѣ, докладчика да чете окржгъ по окржгъ и да каже защо се е съединилъ и какъ.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народ. Събрание да се пристъпи така? (Гласове: Желаетъ.)

П. Станчевъ: Отъ предложението на Г-на Стамболова излиза, че ние ще вземемъ да четемъ приложенитѣ списъкъ и това значи, че ще се върнемъ назадъ, а намъ ни предлѣжи да разглѣждами първий членъ на законопроекта; тука се говори колко окржга ще има. Комисията казва, че 18, а министерството 15, а пакъ азъ казвамъ 21. Азъ поменяхъ, кои окржзи да бждатъ въ бждѣще околии, защото немогатъ, да покриватъ за въ бждѣще своитѣ разности; за това най-напредъ предлѣжи да се произнесе Нар. Събрание, колко окржзи ще има.

Мин. Стояновъ: Азъ виждамъ, че пакъ отивамъ на частни мнѣния, сѣки да може да прави проекти и предложения на Народ. Събрание. Но Г-да, тука има единъ законопроектъ: той е отъ министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла и има измѣнения на комисията. Азъ мисля, че и а него трѣба да се ограничимъ; защото ако поднесемъ частни проекти върху раздѣлението на територията, то не ще дойдемъ никога до край. Тука има раздѣление отъ г-на министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла, споредъ което има 15 окржзи, а комисията предлага 18. Имената на окржзитѣ, които ще се касиратъ по законопроекта на министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла и имената на ония окржзи, които предлага комисията, да се касиратъ, почти сички се съвпадатъ, освѣнъ 3 окржзи. Въпроса за границитѣ на старитѣ окржзи е рѣшенъ; слѣдователно трѣба да се рѣши проекта на министра, върху който има мнѣние на комисията и трѣба да се приеме едното или другото, за да неразширяваме дебата и за да дойдемъ до нѣкъкъвъ резултатъ.

Стамболовъ: Щомъ единъ пакъ приехме, че нѣма да кжсами окржзитѣ и щомъ приехме да унищожимъ нѣкои окржзи, то остава само да се рѣши, кои сж тѣзи окржзи, които немогатъ да съществуватъ. Първа алинея казва: споредъ приложенъ списъкъ; заради туй азъ като обръщамъ вниманието на

Народ. Събрание, искамъ да неставатъ работи презъ купъ за грошъ. До сега имаше 31 окръгъ, Г-нъ министръ намъри за добро да бждтъ 15, а комисията 18, азъ мисля, че Народ. Събрание приема единъ отъ тѣзъ броеве; или да направи друго н. п. 20—25, но най-напредъ трѣба да се опредѣлятъ окръжитѣ, които немогътъ да съществуватъ.

Предсѣдателъ: Азъ обръщамъ вниманието на Народ. Събрание, да се ограничи върху опредѣлението на тѣзи окръзи, които немогътъ да съществуватъ.

Икономъ Попъ Тодоръ: Азъ незнамъ какъ може Народ. Събрание да рѣши, че трѣба да бждтъ 20, или 18, или 15 окръзи, преди да разиска окръгъ по окръгъ да се види, кой може да се задържи и кой неможе, щомъ това узнае, тогазъ може да опредѣли числото на окръжитѣ. Азъ мисля, че най-добръ е, да пристѣпваме тѣй, ако щемъ нѣщо да постигнемъ. (Гласове така е).

А. Цановъ: Азъ почти сѣщо щѣхъ да кажъ, че ние неможимъ предварително да рѣшимъ, колко окръзи трѣба да бждтъ; защото ние можемъ да рѣшимъ, че трѣба да бждтъ 15, а послѣ може да се покаже противното, че се е зело малко или голѣмо число. Слѣдователно трѣба да се види, кои окръзи сж, които могътъ да се поддържаватъ сами. (Гласове: Исчерпано е!)

Предсѣдателъ: Тогава приема ли се предложението на Г-на Стамболова да се чете окръгъ по окръгъ? (Приема се.) Който го неприема да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

П. Станчевъ: Предложението бѣше най-първо кои окръзи не могътъ да се поддържатъ.

Предсѣдателъ: Свършено е вѣче. Желаетъ ли Народ. Събрание да се чете исцѣло, а послѣ единъ по единъ?

(Гласове: Знаемъ ги исцѣло; единъ по единъ трѣба да се чете.)

Предсѣдателъ: Тогава единъ по единъ.

Доклад. Икономовъ: (Чете Софийскій окръгъ.)

А. Храновъ: Азъ мисля, че трѣба да се чете и Самоковскій отдѣлно, подирѣ желая да каже Г-нъ министръ на финанцийтъ може ли да се поддържи този окръгъ, който се присъединява, или неможе. Тогава Събранieto ще види, да ли трѣба да остане самостоятеленъ, или да се присъедини.

Стамболовъ: Това се разбира, че така ще постѣпимъ. Комисията се е питала, защо този окръгъ го присъединяваме и като е видела, че този окръгъ, ако се присъедини на Софийския, то нищо негуби; за това го и присъедини къмъ Софийския.

Заради туй Г-нъ министръ може да каже, че разноснитѣ превинаватъ доходитѣ и колко.

Михайловски: Нѣколко оратори глѣдаха този въпросъ отъ тѣзи точка, да ли сж по голѣми разноснитѣ или сж по малки отъ колкото доходитѣ.

Предсѣдателъ: Това се свърши.

Грънчаровъ: Азъ незнамъ, защо толкова разискваме. Като приехме, че окръжитѣ, които Народ. Събрание счита, че немогътъ да съществуватъ, трѣба да се касиратъ.

Докладчикъ: Споредъ приетото рѣшение ще да четъ 31 окръгъ по редъ: Софийскій остана.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание Софийскій окръгъ да остане за себе си! (Приема се). Сега е на редъ Самоковскій.

Мин. Тишевъ: Ако видимъ единъ окръгъ да посрѣща своитѣ разноси съ доходитѣ, той ще остане самостоятеленъ; ако да не посрѣща, тогазъ ще се присъедини къмъ други единъ окръгъ, това се рѣши. Менѣ ми се чини, че преди да пристѣпимъ по нататъкъ, трѣба да опредѣлимъ разноснитѣ на сѣки единъ окръгъ т. е. за казначейство, болница, войска, и т. н.

Мин. Каравеловъ: Безъ Войската срѣдното число чини 150,000 франка разноси за Самоковскій окръгъ.

П. Станчевъ: Понеже нѣкои казватъ, че не се покриватъ разноснитѣ, то е желателно да се каже кое е срѣдното число на разноснитѣ за сѣки единъ окръгъ.

Мин. Тишевъ: Нашитѣ разноси сж приблизително 21,000,000 и раздѣлени на 31 окръгъ дохожда на сѣки по 700,000 франка така, щото единъ окръгъ, който има по малко доходи отъ 700,000 франка неможе да бжде самостоятеленъ. (Гласове: не е така).

Мин. Каравеловъ: Неможе да стане така, защото отъ 21,000,000 една пета сж косвени, а една пета мито.

Стамболовъ: Ний трѣба да узнаемъ положението; като се каже, че единъ окръгъ не покрива разноснитѣ, то го така разбираме, че единъ окръгъ съ 10,000 жители, неможе да има сжщитѣ учрѣждения, които има единъ окръгъ отъ 100,000 жители; значи, че трѣба да стане околия. Или ако земемъ въ внимание разноснитѣ, то излиза, че той е храненикъ на другитѣ; тогава храненикъ не трѣба да съществува и трѣба да се отхвърли. Самоковскій окръгъ по тѣзи съображения неможе да съществува.

Мин. Цанковъ: Този въпросъ е рѣшенъ, защото говоримъ за него.

Стамболовъ: Ние говоримъ по тѣзи проста

причина, защото Г-да Министрите затрудняват работите.

Славейковъ: Наистина за начало се взе това, но ние не трѣба да настояваме на него, щото непременно трѣба да бъде тъй отсѣдено. Ние можемъ да рѣшимъ, ако Събранието е съгласно, да се съединятъ нѣкои по малки окрѣзи съ ония близки тѣмъ по голѣми окрѣзи и така може расходитъ да се покриватъ. Но за улеснение може да се приеме, ако земе Народ. Събрание въ внимание и сношенията на тѣзи окрѣзи (Гласове: не може).

Мин. Каравеловъ: Софийски окрѣгъ има 600,000 франка доходъ, а Самоковски 160,000. Това намаление станало е особено по тая причина, защото се отдѣли отъ него Ихтиманъ. По напредъ имаше Самоковски окрѣгъ 49,000 жители, а слѣдъ отдѣлението на Ихтиманъ останяха само 28,000. За това се смалиха доходите за една третина. (Гласове: не може да съществува).

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание Самоковски окрѣгъ да не съществува? (Гласове: приема). Който не приема да си дигне ръката. (Никой не дига).

Предсѣдателъ: Трѣба да се рѣши, дѣ трѣба да се съедини?

Самсаровъ: Ние рѣшихме да се четатъ тия Окрѣзи, които не могатъ да съществуватъ.

Пановъ: Мисля, че въпросътъ въобще е рѣшенъ, а сега специално трѣба да се произнесемъ за тѣзи Окрѣзи, да ли да останатъ самостоятелни, или не. Щомъ опредѣлимъ за всичките Окрѣзи да ли да останатъ самостоятелни или не, тогазъ можемъ да рѣшимъ дѣ ще се присъединятъ и къмъ кои ще се присъединятъ.

Славейковъ: И азъ бихъ билъ на мнѣние, че първо трѣба да изброимъ, а послѣ да идемъ на присъединение. Но като Нар. Събрание само иска да рѣши съдбата на този Окрѣгъ, нѣмамъ нищо противъ това. Този Окрѣгъ, ако му гледаме селата и полетата, идатъ по близо на София; но има едно нѣщо, което трѣба да земемъ въ внимание, т. е. че този Окрѣгъ е пограниченъ както и Джебички и такива погранични Окрѣзи, не би било злѣ, ако ще се съединяватъ, да зависятъ отъ единъ тоже пограниченъ Окрѣгъ. Ако Нар. Събранието се вижда за достатъчно освѣтлено, желателно е да се произнесе.

А. Цановъ: Ние до сега сме говорили, че ще глѣдаме за улѣнение на жителите. Самата Комисия предлага да се присъедини на София, азъ мисля, че трѣба да се приеме мнѣнието на Комисията.

Славейковъ: Не съ сичко, което предлага Комисията, съмъ съгласенъ, макаръ да съмъ членъ

на тая Комисия; но въ този случай съмъ съгласенъ съ нея.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание, Самоковъ да се присъедини къмъ София? (Приема се). Който не приема да си дигне ръката. (Никой не дига).

Докл. Икономовъ: (Чете). Кюстендилски Окрѣгъ;

Митр. Мелетий: При Софийския Окрѣгъ има и Раковска и Планинска Околии.

Предсѣдателъ: Това не е сега въпросъ. Сега въпросътъ е за Окрѣзите. Желаетъ ли нѣкой да говори върху Кюстендилски Окрѣгъ?

Мин. Каравеловъ: Тоя Окрѣгъ дава повече отъ 250 хиляди фр. данъци.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание Кюстендилски Окрѣгъ да си остане самостоятеленъ? (Приема се.) Който не приема да си дигне ръката. (Никой не дига).

Докл. Икономовъ: (Чете.) Радомирски Окрѣгъ има жители

Мин. Каравеловъ: Сички прями даждия донасятъ около 145 хил. фр. (Гласове: Той не може да съществува).

Ненко Храновъ: Само това ще моля Нар. Събрание, като се гледа за присъединение, да пази да го присъедини дѣто е най-добрѣ, защото Кюстендилъ е много далечъ.

Храновъ: До колкото зная, въ Радомирски Окрѣгъ селата сж по близо до Кюстендилъ. Затова присъединението на Радомиръ къмъ Кюстендилъ ще бъде по-удобно за населението отъ колкото къмъ София; толкозъ повече, че Радомирските жители нѣматъ никакъвъ интересъ да дохождатъ въ София, колкото въ Кюстендилъ и Трънъ. Вино купуватъ отъ Кюстендилъ, и главното тѣхно произвѣдение — лукътъ, продаватъ пакъ въ Кюстендилъ; освѣнъ това по голѣмата частъ отъ жителите желаятъ да се съединятъ съ Кюстендилъ, а не съ София.

Грънчаровъ: Преди да расправяме за Радомирския Окрѣгъ, къмъ кой трѣба да се съедини, трѣба да видимъ по-напредъ Дубница. Менъ се струва, че тѣзи три погранични Окрѣга да се слѣятъ въ единъ е най-сходно, а особено колкото се касае за Дубница. Затова азъ мисля, че преди да се рѣши, дѣ да се присъедини Радомиръ, трѣба да земемъ прѣдъ видъ Дубница, защото може да е по практично Радомиръ да се съедини съ Дубница.

Славейковъ: Азъ мисля да попитамъ мнѣнието на Комисията, защото отъ това дѣйствително ще излѣзжтъ — ако земемъ за начало числото на жителите — 50 или 60 хиляди жители и тогазъ

тия два Окръга като се съединятъ иматъ известно количество, което едва ще бжде толкова, за да може да се обдържава. За това най напредъ е въпросътъ: да ли Дубница и Радомиръ да станатъ единъ Окръгъ, или да се съединятъ къмъ Кюстендилъ. Азъ съмъ на мнѣние да се приеме предложението на Комисията.

Ненко Храновъ: Г-нъ Храновъ казва, че нѣкои села сж поблизо до Кюстендилъ, и че они желаятъ да бждатъ къмъ Кюстендилъ. Но азъ Ви казвамъ, че другитѣ клонятъ къмъ София и сж по-близо до този градъ, защото нѣкои села сж отдалечени отъ София само по 5 часа, а отъ Кюстендилъ по 10. Г-нъ Храновъ само иска да защитава Кюстендилъ като негово отечество.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание да си остане Радомиръ като самостоятеленъ Окръгъ? (Неприема) Който приема да си дигне ржката. (Никой не дига.) Тогазъ приема ли Нар. Събрание, щото Радомирский Окръгъ да се присѣдини къмъ Кюстендилский. (Приема се.)

Грънчаровъ: (Иска да говори.)

Предсѣдателъ: Щомъ се произнесе Нар. Събрание, работата е свършена.

Докл. Икономовъ: (Чете:) Дубнишкий Окръгъ; има жители 32,017. —

Мин. Каравеловъ: Този Окръгъ дава 180 хиляди фр. прями даждия, но има голѣми косвенни даждия отъ мурурието на тютюня.

Грънчаровъ: За това именно трѣба да се земе предъ видъ този Окръгъ, защото е далъ 200 хиляди фр. косвенни данъци и 200 хиляди прями.

Предсѣдателъ: Народното Събрание Ви слуша и може да се произнесе.

Славейковъ: Именно зарадъ туй помянувамъ, че нетрѣба да се зема като абсолютно начало: сички мѣста, които немогатъ да си покриватъ разноежитѣ, че не могатъ да съществуватъ като особенни Окръзи. Който е обходилъ тѣзи страни, той знае въ колко расстояние се намиратъ тѣ; почти сички сж на купъ, така щото тѣзи Окръзи могатъ да се съединятъ и управляватъ подъ единъ Окръгъ, който вѣче се прие. Азъ мисля, че може да се приеме предложението на Комисията т. е. да се присѣдини този Окръгъ къмъ Кюстендилския. (Гласове: исчерпано е; други гласове: не е.)

Ик. П. Тодоръ: Това искахъ да кажа, че освѣнъ началото: да ли има поголѣми или по-малки доходи, трѣба да се зематъ и други основания предъ видъ. Дубнишкий Окръгъ не е отдалеченъ отъ Кюстендилский; най-далечнитѣ села на Дубнишкий Окръгъ сж далечъ 8—10 часове, тѣй щото никакви

затруднения нѣма да ставатъ, ако се присѣдини къмъ Кюстендилъ. А колкото за производжанието на тютюня, за който плащатъ значителни даждия, тамъ може да се направи казначейство, за да събира тѣзи даждия.

Расолковъ: Преди да се произнесемъ за Дубнишкий Окръгъ, да ли да остане самостоятеленъ или да се присѣдини, Нар. Събрание трѣба да земе въ внимание, че Дубнишкий Окръгъ произвежда сички възможни произведения, които ги има въ Княжеството, а особено — както забѣлѣжи Г-нъ Министръ — произвежда тютюнь. Освѣнъ това трѣба да се земе въ внимание, че презъ Дубница иде пхтъ, който е най-близкий отъ Княжеството за Македония. Послѣ този Окръгъ е единственъ, кой-то непосредно граничи съ Турция, нѣщо което прав. нѣкой пхтъ голѣми затруднения на началството. За това като се земе сичко въ внимание, азъ предлагамъ Дубница да остане самостоятеленъ Окръгъ.

Цановъ: Азъ искахъ дума понапредъ преди да се рѣши за Радомиръ, но не ми се даде; затова сега забѣлѣжвамъ, че при Турската граница нѣма ни единъ Окръгъ и мене се струва, че на такъва граница трѣба да има Окръгъ и Сѣдилище, защото ще има много главоболия по тая граница, Дубница е погранично мѣсто и се намира на пхтя изъ България за Македония, за това мисля, че ще бжде много по-прилично и въ интереса на Правителството да има едно началство и да остане самостоятеленъ Окръгъ.

Наумовъ: Менѣ се струва, че преди се прие началото: ако едно Окръжие има доходи за да се обдържава, тогазъ трѣба да си остане самостоятелно.

Грънчаровъ: Както каза Г-нъ Наумовъ ние приехме за начало, че нѣма да унищожимъ едно Окръжие, което може да се обдържава. Това е рѣшено и самъ Г-нъ Министръ на Финанситѣ каза, че Дубнишкий Окръгъ има огромни доходи и ако помня, той има косвенни приходи повече отъ Кюстендилъ, ако не повече, а то баремъ не сж помалко. Затова споредъ началото, което прие Нар. Събрание азъ немога да разбера какъ единъ Окръгъ, който има толкова голѣма сума приходъ и който не само че може да си обдържава, но има още и тази важностъ че е на границата и пакъ да не остане самостоятеленъ. Познато е, че азъ съмъ поднесълъ една интерпелация за по-гранични работи и истина, тамъ сѣки денъ ставатъ размирици, затова абсолютно нужно е тамъ Окръжно управление. По сички тѣзи причини т. е. като Окръжие, което може да се поддържа и като е толкова важно мѣсто, азъ немога да си обясня защо да не се приема.

Ст. Поповъ: Азъ също щяхъ да кажа както и Г-нъ предговорившии. Когато единъ Окръгъ

може да се поддържа съ приходитѣ си, тогава трѣба да си остане.

Михайловски: Менѣ се вижда чудно като гледамъ толкозъ распаденостъ за родното мѣсто на сѣки единъ депутатъ. Косвенитѣ доходи сж за хазната и иматъ особенни чиновници. Ние трѣба да глѣдаме на прамитѣ доходи, а косвенитѣ сж за държавата. Колкото се касае за разбойничеството и за Турцитѣ, които сж на границата, то азъ мисля, че има кой да защитава границата и Окр. началникъ нищо неможе да направи самъ въ това отношение. Ако земами предъ видъ границата, то трѣба да земемъ и Габрово за Окржгъ, който тоже се намира на границата съ Румелия. Послѣ трѣба да земемъ предъ видъ населението, което се брои на 32 хиляди души; азъ мога да покажа двѣ села, които иматъ поголѣмъ приходъ отъ колкото Вашия Окржгъ.

П. Станчовъ: Като тоя Окржгъ покрива разносцитѣ си, трѣба да се приеме.

Стамболовъ: Дѣйствително че Окржжитѣ, които не си покриватъ разносцитѣ, немогатъ да съществуватъ като самостоятелни. Сега дохожда другъ единъ случай, дѣто могатъ да се покриватъ; но трѣба да се земе въ внимание, че най-отдалеченитѣ села отъ Кюстендилъ сж далечъ само 8 часа, и ако се присъединятъ къмъ Кюстендилъ, нищо нѣма да загубятъ. Депутатътъ самъ казва, че иска да остане Окржгъ по тая причина, защото Дубница се намира на Българско-Турската граница; но азъ мисля, че Окр. началникъ нѣма да пази границата, защото съществува за това пограничния баталионъ войска. Миѣнието на Коммисията е, да се съедини Дубница съ Кюстендилъ и това миѣние е доста на мѣсто (Гласове: исчерпано е.)

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание, щото Дубнишкия Окржгъ да остане самостоятеленъ (Неприема.) Приема ли Нар. Събрание да се съедини съ Кюстендилъ (Приема.) Който неприема да си дигне ръката. (Никой не дигна.)

Докл. Икономовъ: (Чете:) Трънски Окржгъ; има жители: 58,365 души.

М-ръ Каравеловъ: За Трънски Окржгъ нѣмаме свѣдения, защото ланската година нѣма нищо да сж плащали. но тая година има много овце и ще видимъ какъ ще бѣде.

Храновъ: Азъ мисля, че Трънски окр. не е давалъ данъци миналата година защото, Сърбското правителство ги е земало; но зная че въ тоя Окржгъ има 307 хиляди брави овци и кози.

Цановъ: Азъ искамъ да кажа: менѣ се чини че Трънъ не е достъпенъ за населението и трѣба да се избере друго едно мѣсто за окржно сѣдалище, което да бѣде по-удобно. (Гласове: това е другъ

въпросъ).

Славейковъ: Тозъ окржгъ може да се раздѣли между два или три окржга, но Коммисията като е зела предъ видъ, че се намира на граница, която не е толкозъ неприятелска, колкото е деликатна, то се изисква да си остане за сега самостоятеленъ окржгъ, защото никакъ не е удобно да се присъедини къмъ другъ нѣкой окржгъ. Той не досѣга никакъ нито къмъ Кюстендилъ, нито къмъ София, защото е далечъ и отъ едина и отъ другия. Затова Коммисията предлага да си остане самостоятеленъ, а за другото ще видимъ, когато ще се дѣли на околии.

М-ръ Каравеловъ: Колкото за въпросътъ на г-на Цанова, той може да се разглѣда, може да се рѣши въ свое време и Царибродъ може да стане окржно мѣсто, но това въ бѣдѣще ще бѣде.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание да остане Трънски Окржгъ самостоятеленъ? (Приема се.) Който неприема да си дигне ръката. (Никой не дигна.)

Докл. Икономовъ: (Чете:) Орханийски Окржгъ; има 52297 души.

М-ръ Каравеловъ: Прями даждия излизатъ около 200 хиляди фр.

Митр. Мелетий: Обръщамъ внимание на самото име на сръботочието, което и Митхадъ паша е промѣнилъ. Неговата мисль бѣше, че Етрополъ трѣба да стане окрженъ градъ, но тамо нѣмаше Турци и защото се намира въ единъ жгълъ. Затова трѣба да се зематъ въ внимание топографическитѣ отношения и може Тетевенъ да се покаже по-сгоденъ. По тая причина, азъ обръщамъ вниманието за други подробни распоряжения.

Мин. Каравеловъ: Азъ съмъ затова: да се тури въ поле столицата и да се некачимъ въ горитѣ. Колко то за името, да се измѣни.

Славейковъ: Коммисията е имала предъ видъ трудноститѣ и мжнотитѣ да се присъедини тоя окржгъ къмъ нѣкой другъ; защото по планинското си положение неможе нито на София да припада, нито на Ловечъ. Зарадъ туй като се има предъ видъ улеснението за населението и достаточното число на жителитѣ, Коммисията е рѣшила да остане самостоятеленъ окржгъ; а пакъ за името не е наша работа.

Мин. Каравеловъ: Можемъ и за името да говоримъ. Нѣкои казватъ, че се е наричалъ по напредъ Зелиново и попереди Самунджиево.

Брънчевъ: Има единъ старъ документъ, преди 870 години въ който се наричалъ Зеленъ-градъ.

Славейковъ: Той си е останалъ зеленъ градъ, защото не е станалъ още градъ и трѣба довольно време за да стане градъ. За името му не трѣба да се препирами, защото иначе преминува $\frac{1}{2}$ часъ додѣ да рѣшимъ да ли е зеленъ или червенъ градъ. (Смѣхъ.)

Предсѣдатель: Желает ли Нар. Събрание да се говори още върху този въпрос? (Нежелает). Приема ли Нар. Събрание да си остане Орханлийски окръг самостоятелен? (Приема.) Който не приема да си дигне ръката. (Никой не дигна). Желает ли Нар. Събрание да слѣдвами нататък? (Гласове: не желае: да го оставимъ за утрѣ.) Тогава утрѣ въ 1-часа пакъ ще се съберемъ. На дневенъ редъ ще бѣде: продължение докладътъ на Комисията и послѣ ще се представи единъ новъ законопроектъ за сѣдебното устройство. За сега засѣданieto се закрива.

(Конецъ на 6 часа и 20 минути.)

Предсѣдатель { *П. Р. Славейковъ.*

Подпредсѣдатели { *Дрѣ. И. Брадель.*
Н. Сукнаровъ.

Секретари: { *И. Даневъ.*
Хр. Баларевъ.
В. П. Золотовъ.
К. Коевъ.

Управитель на стенографическото бюро *А. Безеншекъ.*